

HEIS MONTØREN

Nr. 3-4 - 2013 Årgang 45

Medlemsblad for Heismontørenes Fagforening

NEI TIL
SOSIAL
DUMPING
UT AV
EØS

NEI TIL
LØSARBEID
RODT PÅ
TINGET

OTIS

Innhold

Ledern har ordet	2
Redaktøren har ordet	3
Tema: Paragraf 1	4
Samtal med Vidar Holm	5
Hvordan EØS griper inn	9
Otis direktøren i Trondheim	15
Reber konferansen	16
Landsråd	18
EU og angrepet på forskriftene	20
Kjørebok ved yrkesbil	23
HMS	24
Læringsesamling	26
Heiscup i Dublin	28
Ulykker	32
Uføre og ektefelleforsikring	34
Kone lanserer	35
Sandjvel	36
Heisalarmer	40
HBO	42
Til Spania	44
Oldhammers on tour	46
Seminar for overvåking av ansatte	52
Fra sjakta	55

Markus Hansen

Når konsernbedriftene ikke har stor nok profitt fra før, må nye metoder brukes for å kutte kostnader. Spesielt er det et felt man ute etter å kutte, nemlig på opplæring og på inntak av lærlinger. Den norske fagopplæringen er en av de beste i Europa, kanskje den beste. For å ta fagbrev og for å kunne jobbe selvstendig på heis i Norge må man ha totalt 4,5 år utdanning, 2 år på skole og samt 2,5 år på bedrift. Utdanningen kvalitetssikres med avsluttende teoretisk og praktisk prøve. Selve den praktiske prøven er på 33 arbeidsdager, finnes det lengre fagprøver noe annet sted i Europa?

Vårt forbund jobber nå med å heve standarden på fagutdanningen på elektro i Norge, for å få opp interessen for faget igjen. For ikke lenge siden var det et stort oppslag på frifagbevegelse.no om ungdom som valgte bort «polakkyrker» som elektro og bygg. For oss som jobber på byggeplasser på Østlandet er det helt vanlig nå at det er fler innleide enn det er fast ansatte. Det har blitt helt vanlig at det er utenlandske firmaer og personell som jobber på byggeplassene rundt om. Bedriften jeg jobber på har man for eksempel rekruttert flere til heisfaget fra utlandet enn fra skolen (lærlinger). Vi har et stort problem i Norge ved å bygge opp utdanningen i elektrofagene, det er at vi er kanskje de

eneste som bygger opp. De fleste andre stedene i Europa blir fagutdanningen utvasket, man vil ha ungdommen raskt ut av skolen og inn i jobb. Arbeidsløshet er det ingen land som vil ha. Se for eksempel på Sverige, som for bare noen år tilbake var forblide til Norge når det gjaldt fagarbeideren. Nå har «ECY-sertifikatet» gått fra å være ganske lik fagprøven vår til å bli noe som ligner mer på et helgeseminar. Der det handler mest om å delta og at alle får sertifikatet.

Å styrke fagutdanningen i Norge er kjempebra. Problemet er dessverre, som jeg allerede har nevnt, at mange land bygger utdanningen ned for å unngå arbeidsløshet. Når alle landene så skal ha et felles arbeidsmarked, gjennom EU, og uttrykket «fri flyt» har blitt til regel. Norge er igjen EØS-avtalen sterkt knyttet til EU. Har man jobbet med heiser i sitt eget hjemland kan man videreføre sitt yrke i andre EU-land og jobbe som heismontører. For eksempel Norge. Nå er vi ved konfliktenes kjerne.

I vår tariffavtale har vi en bestemmelse som sier at man må være fagutdannet heismontør for å kunne arbeide selvstendig på heis i Norge. En bestemmelse som både arbeidstakerne og arbeidsgiverne har vært enige om betyr norsk fagutdanning med avsluttende fagprøve. I vår gjorde bedriftene helomslag og begynte å se bort ifra bestemmelsen. De satte arbeidere med tillatelse fra DSB, til å videreføre sitt yrke, i gang med å bygge heiser på egen hånd – Uten å sjekke fagutdanningen deres!

Myndighetene i Norge, Direktoratet for samfunnsberedskap og sikkerhet (DSB) er innstansen som man må søke til for å jobbe. DSB kan (de må ikke) sjekke papirene for alle som søker arbeid i Norge. Det eneste de da krever er at man har utført yrke i to av de siste ti årene. Uten krav om fagprøve. Det stilles heller ikke krav om at man må ha elektroutdanning, så lenge man har "vært lenge nok" i yrket. Problemet er da at man ikke vet hva denne personen har jobbet med! Har man vasket heis, har man kun jobbet på det mekaniske på en heis? DSB overlater alt ansvar til bedriften

når utenlandske personer blir ansatt. Det er bedriftens ansvar å sørge for at personen som blir ansatt kan det han skal jobbe med.

I teorien er dette et system som vil fungere i en viss grad, at myndighetene sjekker papirene og stempler dem. Problemet er at man vet med sikkerhet at ikke alt som står skrevet må nødvendigvis stemme med virkeligheten. Derfor blir det opp til bedriftene å sjekke dette, og vi vet med sikkerhet at det finnes seriøse, så vel som useriøse. Nettopp av denne grunn er det viktig å sjekke utdanningen/praksis, heisarbeid i Norge skal utføres av kvalifisert personell! Dette er en av grunnene til bestemmelsen om "fagutdannet" står i tariffavtalen vår. Utenlandsk arbeidskraft skal være velkommen, men for å kunne arbeide selvstendig på heis må de ha tilsvarende utdanning/praksis som den norske pga bestemmelsen i tariffavtalen.

Arbeidsgiverne sier nå rett ut, at vår paragraf 1 i overenskomsten som omhandler selvstendig arbeid på heis, ikke gjelder for utenlandske heismontører. Paragrafen som omhandler hvem som kan arbeide selvstendig på heis har blitt trumfet bort av arbeidsgiverne. Skal vi sitte i ro og vente på at flere av paragrafene våre ikke gjelder utenlandske montører? Hva blir neste, som ikke gjelder for utenlandske, paragrafen om lønn?

Nå er vi i desember og mye har ikke forandret seg siden konflikten startet. NHO har kommet på banen og arbeidsgiverne våre er livredde for å gjøre noe de kan få kjeft av NHO for. En gang må arbeidsgiverne forstå at ikke alt kan løses av advokater fra LO/NHO, noen ting må løses av bransjen. Det er vel alle tjent med? Helt utrolig at disse bedriftene, som er globale verdenskonsern ikke lenger kan bestemme på sin egen bedrift, de har blitt sidesatt av Norsk Teknologi/NHO.

Arbeidsgiverne aksjonerer mot oss midt i tariffperioden, og dette har rett og slett gjort oss jævlig forbanna. De setter fagutdanninga vår på spill, lærlingordningen er under angrep. Etthvert angrep på tariffavtalen vår er å anse som et angrep på hele heisfaget. Jeg tror hver eneste heismontør i landet, fra nord til sør, vet at denne kampen vi står midt oppe i nå – er den viktigste vi har hatt på lenge. Og denne kampen, den skal vi vinne.

Markus Hansen
Heismontørenes Fagforening

Redaktøren har ordet

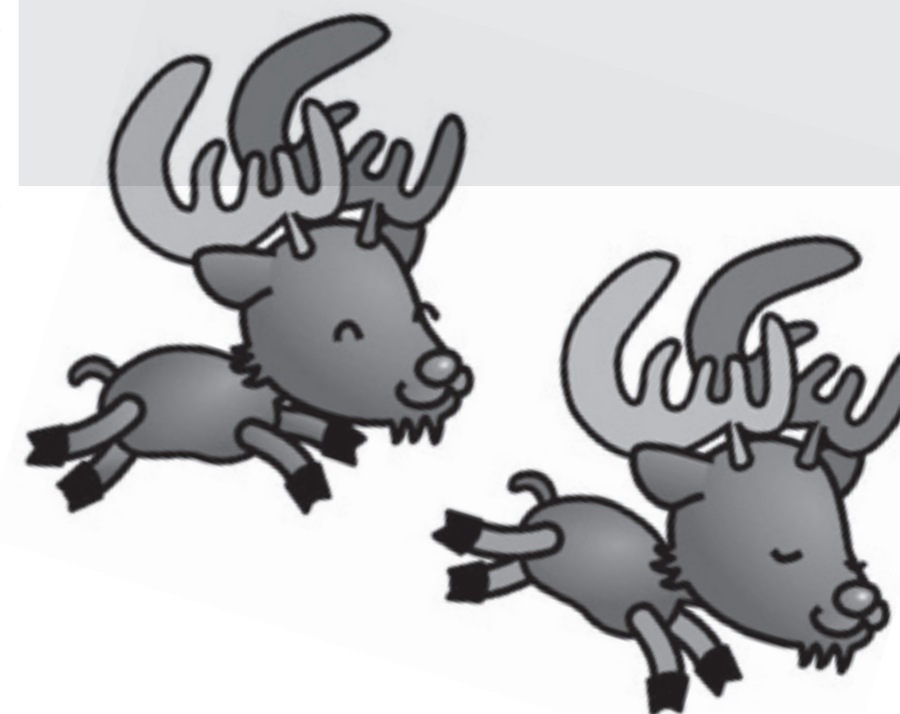
Angrep på faget

Den pågående konflikten har tilspisset seg og tillitsvalgte har opplevd trusler og press. HLF har uten forhandlinger gjort en omtolkning av §1 som strider med avtaler som er gjort. Med dette angrepet på faget, og praksis med å sette utenlandske hjelpearbeidere til selvstendig arbeid på heis, er det en meget stor misnøye som kommer til uttrykk rundt i landet. Konflikten er forsøkt løst bort fra partene og

høyere opp i organisasjonene, noe som HMF anser er en feig praksis fra HLF, her hvor det burde være forhandlinger direkte mellom partene.

Det er helt klart at fagforeningen ikke på noe måte godtar angrep på enkelte tillitsvalgte. Fagforeningen støtter opp om personer som er utsatt for dette og vil på ingen måte godta en slik oppførsel.

Redaktøren.

HMF ønsker alle en riktig god Jul

HEISMONTØREN

Redaktør: Johnny Leo Johansen
I redaksjonen: Olle Andersson og Tor Erik Lundberg
Forside: Johnny Leo Johansen

Nr. 3-4 – desember 2013

Bladets adresse:
HEISMONTØREN
Schweigaards gate 34 f,
oppgang 2, 0191 Oslo
Telefon: 22 17 45 50
Telefax: 22 17 45 53
E-post: redaksjonen@heis.no

Årgang 45

Ettertrykk anbefales når kilde er angitt.
Grafisk produksjon: 07 Media AS, Oslo
Opplag: 1200
Redaksjonen avsluttet 20. november
Neste nummer: mars/april
Neste deadline: 1.mars

Tema: Paragraf 1

«Meningsløst god» var NHO-direktør Lars Christian Berges kommentar til Heisoverenskomsten. Det er blant annet de forskjellige bestemmelsene i paragraf 1 som skremmer NHO. I år kommer angrepet på bestemmelsen som sier at det kun skal benyttes fagutdannede heismontører til selvstendig arbeid på heis.

Foreningen krevde denne bestemmelsen som et svar på at den lovbestemte beskyttelsen av heismontørfaget ble

svekket på 90-tallet. Angrepet på fagbeskyttelsen var både på papiret og i praksis. Det var bedrifter som prøvde å etablere heismontasje uten heismontører (med uorganiserte elektrikere). Ivrig applaudert av NHO, Kristin Clemet og Carl I. Hagen.

Foreningens svar var å styrke fagbeskyttelsen i Heisoverenskomsten. Etter en streik i 1996 kom det inn i paragraf 1 at Heisoverenskomsten gjelder for bedrifter som utfører instal-

lasjon, reparasjon og montasje av heis. I 1999 kom bestemmelsen om selvstendig arbeid. Den har vært en torn i øyet på NHO fra dag 1. Etter østutvidelsen av EU har kampen rundt denne bestemmelsen hardnet til. Med et foreløpig klimaks i sommer og i høst.

Redaksjonen

Samtal med Vidar Holm -om situationen i hissbranschen

Våra tre krav:

- (1) Norsk utbildning utgör grunden.
- (2) Ett partsammansatt utvalg har att bedöma utländsk arbetskraft upp mot norsk utbildning för tilläggs-kunskaper och ett eventuellt avslutningsprov.
- (3) Rättningslinjer för inleie för att hjälpa företagen över konjunkturtoppar.

Hur ser du på dessa krav till förändring och kompromiss i perspektiv på de brott mot vår hissöverenskomst som har får man säga öppnat upp för ett möjligt avtalslöst, "fritt fall" i branschen? frågar Olle Andersson Vidar Holm i HMF.

Tekst og Foto Olle Andersson

Jeg vil gå så langt som at det til syvende og sist handler om den norske modellens være eller ikke være. Når fagbeskyttelsen ikke lenger kan finne støtte i den nye og svekkede forskriften, blir Heisoverenskomsten mer viktig enn noen sinne. Om Heisoverenskomsten også svekkes, så forsvinner det viktige samlingspunktet som overenskomsten er for faget og fagforeninga. Det får direkte negativ påvirkning på de enkelte personer sin funksjon i ulike verv. Jeg ser en stor forandring i vår hverdag med en mer offensiv arbeidsgiver og større problemer med å stå imot forverringer av lønns- og arbeidsvilkår. Vi blir svekka på følgende måte: Når vår arbeidsdag ikke lenger styres av en klar og tydelig overenskomst, så styres den i stedet av bedriftenes argumentasjon om tilpasning til endrede konkurranseforhold.

Denne argumentasjonen fører for eksempel til avvik fra tariffbestemmelsene om overtid, slik at medlemmer godtar at overtidsarbeid lønnes med flate. Slike "små" forandringer i hverdagen undergraver det viktige tariff- og trepartssamarbeidet som utgjør grunnlaget for den norske modellen. Når bedriftens regnskap iblant blir

viktigere enn avtaleverket vårt, da er vi på vei til å slippe alt som vi har oppnådd. Det er det dobbelte presset fra både den svekkede forskriften og de endrede konkurranseforholdene med uorganiserte bedrifter i Norge, som til sammen undergraver fagets og fagforeningas stilling. Og når noen av de store organiserte bedriftene nå følger opp dette med rene brudd mot gjeldende Heisoverenskomst, så er vi midt oppe i dagens alvorlige situasjon.

Att vi har situationen med den försvagaade forskriften hänger ju samman med det svek som den förra föregivna arbetaregeringen genomdrev under sin sista regeringsperiod. Om det har vi haft politisk strejk och skrivet och sagt mycket i Heismontören under lång tid. När det sedan gäller den andra delen i det dubbla trycket mot våra avtal du beskriver Vidar - de ändrade konkurrensförhållandena, med oorganiserade bedrifter som delvis jobbar på andra villkor - så är ju det faktiskt verklighet idag.

Inte så att vi därför har anledning att orientera oss mot företagens räkenskaper och glömma bort att slå vakt om avtaleverket vårt, men att däremot de organiserade företagen i den uppkomna situationen känner av en

växande konkurrens från den oorganiserade delen av branschen är väl solklart?

Ja, sånn er det, og derfor vil jeg gi bedriftene rett på ett punkt. Avtalene våre er rigide og altfor strenge når det gjelder muligheten for å klare toppe i produksjonen med hjelp av regulert innleie. Som du nevnte innledningsvis, Olle, så er våre tre krav et forsøk på et kompromiss for å møte den nye situasjonen de organiserte bedriftene befinner sig i. Vårt trepunktsforslag inneholder altså en oppmykning for å gi den organiserte delen av bransjen bedre muligheter til å møte den utenlandske konkurransen på det norske heismarkedet. Dette gjelder også punkt to om et utvalg for tilleggsutdanning og muligheter for å ta fagprøve.

Men det kan aldri bli snakk om å gå så langt som til å fjerne grunnlaget for avtalene våre, slik det uttrykkes i paragraf 1 i overenskomsten, om avlagt norsk fagprøve for å kunne utføre selvstendig arbeid på heis i Norge. For da er vi inne i den situasjonen som du kaller fritt fall for fagbeskyttelsen, som vi sett så mange skrekkeksempler på fra andre land i Europa.

Her er det viktig å legge til at det virkelig trengs en bred heisutdanning med høy kvalitet i Norge på grund av de store geografiske avstandene og de relativt små avdelingene som utgjør ryggraden i det norske heismarkedet. Vi er altså lite folk og har få heiser. Derfor må hver og en ha mer kunnskap for å kunne løse våre oppgaver enn i de store landene på kontinentet. Hva slags utvikling av det norske samfunnet vil vi få gjennom en kraftig svekking av en fagutdanning som er bygd opp med strid og møye over mange år? Ikke noe annet enn et helt uønsket bidrag til ødeleggelse av den norske modellen med trepartssamarbeid, og en opptrapping av sosial dumping.

Ja helt klart utgör utvecklingen i Europa, inklusive Sverige där det inte längre finns någon institutionaliserad hissutbildning för nybörjare, ett hot mot utvecklingen i Norge. Det är viktigt att komma ihåg att den ökande kon-

Landsråd nov 2013,
Vidar Holm klubleder Thyssen

kurrensen som företagen refererar till under nuvarande nyliberala epok går hand i hand med mångåriga nedskärningar och nedrustning av offentliga utbildningsinstitutioner gällande den breda yrkesutbildningen av fackkompetenser i hela Europa. Hade statsmakterna i Europa och deras överordnade organ, EU-systemet, tagit något som liknar ansvar, så skulle förstås den skärpta konkurrensen över landgränserna kompletteras med skärpta krav på resurser för utökad utbildning, inte som nu via Tjänste- och Vikardirektiven sänkta krav på utbildning. Av denna anledning ser jag vårt andra krav på relevant tilläggsutbildning för utläningarna som kommer hit, som något mycket viktigt för vårt fack och hissbranschen utveckling.

Ja, det var jo dette vi var enige om på det omtalte møtet med ledelsen i Heisleverandørenes Landsforening (HLF), men som de dessverre ikke bekreftet med en underskrift.

Dette handler dels om at de store organiserte bedriftene er splittet på spørsmålet om det er positivt med et partssammensatt utvalg som vurderer behovet for tilleggsutdanning.

(For eksempel mener vår direktør på Thyssen at avtaler er unødvendig – han vet best selv hvem som duger til å montere heiser.) Og dels om at Norsk Teknologi og NHO, der HLF er med, er mer opptatt av å støtte EUs avreguleringer enn å finne en bra og vel fungerende ordning for bransjen vår.

Jo, men det ökande konkurrenstrycket gör det lockande att på kortsiktiga affärsmässiga grunder anse att man precis fått tag i rätt person, ytterst lämplig att sätta upp de hissar som just för tillfället måste upp. För att undvika en sådan undergrävande kortsiktighet i branschen behövs ett partssammansatt utvalg som jobbar efter vissa för hela branschen rimliga och objektiva rättningslinjer. Detta för att behålla den höga kunskapsnivån, men också bidra

till långsiktighet, genom etablerandet av en för alla inblandade firmor konkurrensneutral praxis vid bedömningen av folk utifrån.

Jeg er enig i det og ser for meg folk som kommer hit som er veldig gode på å sette opp et spesielt produkt, siden de har spesialisert deg på dette i hjemlandet. De behøver tilleggsutdanning for å kunne jobbe selvstendig på heis i Norge. Uten tilleggsutdanning må de ha tilsyn fra utdannede montører flere ganger i løpet av arbeidsdagen. Derimot kan vi tenke oss slakkere linje når de er her på korte oppdrag og bare jobber på det produktet de behersker. Under forutsetning av at de følger Arbeidsmiljølovens bestemmelser og praktiserer sikkert arbeid skulle de ikke behøve å stå under tilsyn om kvelden og på lørdager. Det skulle gjøre det lettere for de organiserte bedriftene å holde leveringstidene under produksjonstopper. Slike unntak kan vara gunstig for bransjens utvikling, så lenge ansvarlig montør er trygg på at arbeidsmiljølovens bestemmelser følges og at de utenlandske hjelpearbeiderne jobber sikkert. Slikt bør og kan et godt fungerende partssammensatt utvalg diskutere og samles om.

Om vi mot all rimlig förmodan inte skulle komma fram till en acceptabel ordning för båda parter, utan istället EU och överordnade arbetsgivarorganisationer helt skulle helt få diktera utvecklingen i den norska hissbranschen framöver, hur ser du då på betydelse av detta för den norska arbeiderbevegelsen och för samhällsutvecklingen i landet?

Det er som sagt den norske modellen som står på spill. Ikke sånn at alt endrer seg over natta, men likevel må det sies at spesielt lønnsforholdene påvirkes ganske fort om vi tillater at ukvalifisert arbeidskraft tar over en stor del av montasjearbeidet, slik det har skjedd i andre land gjennom kontraktørvirksomhet satt i system. Det kan da relativt snart bli spørsmål om det blir som før i tida, da mange måtte stå med lua i handa. Vi kan bli tvunget til å godta at vi mister kontrollen med arbeidstida og mange hverdagslige spørsmål, som vi i dag tar for gitt at vi har innflytelse på.

En slik defensiv situasjon stod mange arbeidere oppe i før fagforeningene etter hard kamp kunne bli anerkjent som part i det tariff- og avtalesystem som vi ennå nyter godt av.

Det er klart at om vi i Heismontørenes Fagforening ikke kan stå i mot angrepene på vår overenskomst, så blir det ikke enklere for fagforeninger som i utgangspunktet er svakere enn vår.

Vår fagforening ble født i kampen for tariff- og avtalesystemet, og vår fagforening har deretter kunnet anvende og utvikle dette systemet meget godt, til gagn for norsk samfunnsutvikling.

Om de klarer å knekke vår fagforening, så har de kreftene som vill avskaffe tariff- og avtalesystemet kommet en bra bit på veien med å forandre Norge fra et av verdens beste land å bo og

arbeide i, til noe helt annet og dårligere. Vår fag- og arbeiderstolthet har tidligere vært vanlig i Sverige og Tyskland, men har gått tapt på relativt kort tid, særlig i Tyskland. Fagforeningene der sliter som vi vet hardt med redusert innflytelse over lønns- og arbeidsvilkår – og er dermed på vei bort fra arbeidsmarkedet, med alvorlige konsekvenser for arbeidsfolk over hele Europa.

Vidar Holm runder 50

Kanarifansens og Foreningens midtbaneanker Vidar Holm fylte 50 år 5. oktober. Vidar ble valgt til sekretær første gang i 1994. Foreningas gode venner ble oppløftet av ungdommene Rune Larsen og Vidar Holm var på plass i Foreningens ledelse. Dette generasjonsskiftet skulle gå bra. Siden har han

lagt ned utallige timer på foreningskontoret, og, ikke minst, på mange kurs i Forening og i El & IT distrikt Oslo og Akershus, der han har vært studieleder i mange år. Vidar er stolt Thyssengutt, og finner ett eller annet sted også tid til å dømme håndball og skru motor-syssel. **Vi gratulerer.**

Terje Skog ny hovedtillitsvalgt i Reber

Terje Skog har overtatt som ny hovedtillitsvalgt i Reber Schindler fra 18.november. Tor Moen trakk seg fra vervet etter eget ønske. Tor fortsetter i styret i HMF.

Åpent svar fra Tor Moen

Åpent svar på e-post av 16. oktober 2013 fra personalsjef Harald Johnsen Reber Schindler Heis A/S om "ulovlig arbeidsnedleggelse" i bedriften.

Skien 16.10.2013

Hei Johnsen,

Dette er en reaksjon på Heisleverandørens aksjon og brudd på Overenskomstens §1 i heisfaget. Faktisk et nytt forsøk på å utradere hele faget.

Hvordan mener bedriften den norske fagarbeideren skal overleve når det i praksis ikke settes de samme krav til kompetanse for utlendinger som slippes til for arbeid med heis i Norge?

I forlengelsen handler dette, som nå alle burde vite, ikke om en rettferdig konkurranse på kompetanse og produktivitet, men på lønns og arbeidsvilkår. Også kalt SOCIAL DUMPING.

Heismontørene gjennomførte en lovlig streik i 2004 og 2005 for å få en tekst som hindret sosial dumping i heisfaget. Streiken ble den gang forsøkt latterliggjort av HLF da sosial dumping ikke fantes innenfor bransjen i Norge. (Da burde det jo vært enkelt å få til en avtale om dette?) Streiken ble etter 5 mnd. stoppet av arbeidsgiverne/regjeringen. Regjeringens inngripen ble brakt inn for internasjonal rett av EL & IT og regjeringens inngripen ble dømt ulovlig på grunnlag av ILO konvensjonen som Norge er tilsluttet. Heismontørene kunne faktisk den gang ha gjenopptatt streiken. I praksis har kampen mot dette uvesenet fortsatt kontinuerlig siden den gang og vil fortsette i uoverskuelig framtid ikke bare i Norge, men i hele Europa.

Kampen mot sosial dumping – er en kamp for de unge i arbeidslivet og for våre barn og barnebarns håp om et verdig arbeidsliv.

Da blir det for oss ganske flaut å observere bedriftsledelsens «sanne jeg» og deres frivillige nedgradering til "løpegutter" for NHO og Norsk Teknologi.

Et hvert menneske må forhåpentlig vis en eller annen gang i livet stå opp for de idealer man forfekter og tror på. Da nytter det ikke å gjemme seg bak andre mennesker, organisasjoner eller i denne sammenheng, hyklerske begreper som *objektivitet*, *diplomatisk*, "en sak har mange sider" osv.

For heismontørene gjelder dette også fredsplikten som i praksis bare gjelder oss arbeidstakere, mens

arbeidsgivere kan bryte avtaler og aksjonere hver dag gjennom hele året, som de også har gjort i dette tilfellet. Som kjent kan arbeidstakere bare bruke "lovlige maktmidler" en gang hvert annet år og da så lenge arbeidsgiverne og regjeringen finner det tjenlig.

Jeg er i motsetning til deg Johnsen, stolt av heismontørens holdning og evne til å forsvare sine idealer og avtaler.

Møtet mellom HLF og HMF.

På møtet i august 2013 mellom Heisleverandørens Landsforening (HLF) og Heismontørens Fagforening (HMF) ble det oppnådd enighet om en avtale mellom partene.

Det eneste som gjenstod var detaljer om hvordan vi i fellesskap skulle dokumentere/komplettere eventuell manglene kompetanse for norske forhold.

Leder av HLF Knut Hovind uttalte at vi kunne stole på han som leder. Dette hadde han kontroll på.

Så kom altså NHO/Norsk Teknologi inn og torpederte den allerede oppnådde enigheten.

Du har som vanlig, feil fokus Johnsen. Men i virkeligheten handler det om Norsk Technologis dom over HLF. - *Mangel på kompetanse kombinert med feighet.*

Vi liker det ikke, men må dessverre innrømme at her er heismontørene enige med Norsk Teknologi.

For oss i Reber Schindler ble dette bekreftet når vår egen bedrift, men også de andre bedriftene i HLF, la seg flat for Norsk Technologis pålegg om heretter å ikke snakke med heismontørene for å komme fram til en løsning.

Montørklubben har i lengre tid etterlyst en forklaring på hvorfor bedriften stiller seg bak et slik angrep styrt av NHO/Norsk teknologi.

Vær så vennlig å formulere noen linjer som kan forklare dette.

Det kan for heismontørene, bli et nyttig bidrag til å få avsluttet konflikten i faget.

Tor Moen

Hovedtillitsmann

Reber Schindler Heis A/S

Hvordan EØS griper inn i det norske arbeidslivet

Da EØS-avtalen ble inngått ble det hevdet at arbeidslivsfeltet ikke skulle bli berørt av avtalen. Denne artikkelen trekker frem noen eksempler på hvordan EØS har virket – og virker – inn på norsk arbeidsliv og faglige rettigheter. Erfaringene er langt fra positive.

Tekst: Heming Olausen i Nei til EU

Gjennom EØS-avtalen er Norge en del av EUs indre marked med fri flyt av varer, tjenester, arbeidskraft og kapital. Da Norge sluttet seg til EØS-avtalen ble den delen av EUs indre marked som handlet om fri flyt av varer og kapital relativt raskt ansett som oppnådd. Men den mer dynamiske delen, med fri flyt av arbeidskraft og tjenester over landegrensene, fungerte ikke etter planen. Man fikk ikke en stor forflytning av arbeidskraft nordover fra Portugal, Spania, Italia og Hellas, til tross for relativt høy arbeidsledighet i disse landene. Da muren falt i 1990 så man at de nye, liberale, regimene rettet seg mot EU, og etter Københavnmøtet i 1996 startet forhandlingsprosessen mellom EU og de østeuropeiske landene.

Arbeidsinnvandring ikke noe problem

Før østutvidelsen sa Jens Stoltenberg til Aftenposten at han ikke trodde økt arbeidsinnvandring ville representere noe problem: «det kan tvert imot representere en fordel for Norge. Jeg kan derfor ikke se noe grunnlag for at Norge skal be om spesielle ordninger»¹. Av de ti nye EU-landene 1. mai 2004 var åtte fra det gamle Øst-Europa. Storbritannia forventet ca 15 000 arbeidsinnvandrere årlig fra de nye medlemslandene, men det kom i stedet over 1 million på ganske kort tid. Etter hvert så man at denne vandringen av folk for det aller meste gikk mot vest; ukrainere til Polen og Tsjekkia, tsjekkere og polakker enda lenger mot vest. I forkant av østutvidelsen i 2004 var det en stor diskusjon om såkalte

Jens Stoltenberg. Foto: Arbeiderpartiet.

overgangsordninger. Fagbevegelsen i blant annet Finland, Østerrike og de vestlige delene av Tyskland krevde tidlig slike ordninger for å hindre sosial dumping, undergraving av lønns- og arbeidsvilkår og velferdsordninger.

Overgangsordningene skulle vare i fem år og gikk i korte trekk ut på at arbeidere fra de nye EU-landene i Øst Europa fortsatt måtte søke arbeids- og oppholdstillatelse på lik linje med innvandrere fra tredjeland, og kunne vise til at de hadde arbeid med lønn som var i nærheten av tarifflønn. Dette i motsetning til EØS-borgere fra de «gamle» EU-landene, som hadde fri adgang. Motstanden mot overgangsordninger var stor, og den fantes også i LO, men landsmøtet i Fellesforbundet gikk inn for overgangsordninger. Dermed ble det også LOs politikk. Årsaken var at man ønsket å forsvare

tariffavtalene, i tillegg til frykten for sosial dumping.

Ekstratiltak for å bøte på problemene

Utover 2000-tallet kom det stadig grelle eksempler på sosial dumping, spesielt i byggebransjen. Da den rød-grønne regjeringen vant valget i 2005, hadde de et sterkt press på å levere tiltak. Og tiltakene kom; gjennom de såkalte Tiltakspakke I og II fikk man blant annet sanksjonsmuligheter for Arbeids- og petroleumstilsynet, innføring av ID-kort på byggeplasser og en «påseplikt» for hovedentreprenører (plikt til å påse at allmenngjort forskrift følges av alle nedover i kontraktskjeden).

I 2005 lovet regjeringen at man skulle sikre full innsynsrett for tillitsvalgte. Men det ble hevdet at denne innsynsretten var i strid med både

Sånn vil vi ikke ha det på byggeplassen. Foto: M. Crozet. Copyright ILO.

EU/EØS-retten og personvern hensyn, og løsningen ble en begrenset innsynsrett.

Høsten 2008 vedtok Tariffnemnda å allmenngjøre Verkstedsoverenskomsten for skips- og verftsindustrien, hvor de fastsatte visse minstevilkår i bransjen. Ni skipsverft gikk til sak mot staten fordi de mente Tariffnemndas vedtak var i strid med EU-retten. Verftene tapte først i Tingretten, og anket deretter til Borgarting lagmannsrett, som sendte saken til EFTA-domstolen for å få domstolens oppfatning om saken. Det var Borgarting som til sist skulle fatte den endelige avgjørelsen. Den rådgivende uttalelsen fra EFTA-domstolen førte til tvil om allmenngjøringsordningens fremtid, men Borgarting lagmannsrett avviste likevel anken fra verftene etter en vurdering av hvordan regelverket og saken skulle forstås. Høyesterett sluttet seg til dette, til EFTA-domstolens store irritasjon. Der mente man det var uhørt at norsk

Høyesterett så bort fra en uttalelse fra EFTA-domstolen, som på sin side dømmer på grunnlag av EU-retten!

Virkninger av tjenstedirektivet gjør seg gjeldende

EUs tjenstedirektiv skapte stor debatt både da det første utkastet kom i 2004, og da det endelige direktivet ble vedtatt i EU i 2006. Direktivet er et rammedirektiv, som betyr at det kan utvides og konkretiseres på et senere tidspunkt. Hvert tredje år skal EU-kommisjonen vurdere om målsetningene med direktivet blir oppfylt, og eventuelt foreslå endringer for å oppnå disse målene. Direktivets hovedformål er å øke handelen med tjenester på tvers av landegrensene i EU- og EØS-området, ved å fjerne restriksjoner på retten til å yte midlertidige tjenester og ved å sikre retten til etablering for tjenesteytere.

Direktivet ble innlemmet i EØS-avtalen 9. juni 2009. Store deler av norsk fagbevegelse protesterte kraftig mot

direktivet, blant annet fordi de fryktet direktivet vil gjøre det vanskeligere å hindre sosial dumping, og for at norsk arbeidsrett skulle underordnes direktivet.

Sommeren 2012 ble det kjent at Norge ikke kan kreve lokal forhåndsgodkjenning av bedrifter i byggesaker. Etter plan- og bygningsloven kreves det at arbeidet i en stor del byggesaker skal utføres av bedrifter som påtar seg ansvar for at loven følges. Disse bedriftene må godkjennes av kommunen i forkant. Det er denne forhåndsgodkjenningen ESA mener strider mot tjenstedirektivet, og dermed EØS-avtalens paragraf om tjensteyting på tvers av landegrensene. ESA stilte spørsmål om den norske ordningen svært raskt etter at direktivet var godkjent i Norge, og i juli 2011 ble det åpnet formell sak mot Norge.²

Det er fortsatt uklart hvilke øvrige konsekvenser tjenstedirektivet vil få på en rekke viktige områder, fordi de tar tid å se de praktiske følgene.

Men det er uansett hverken den norske regjering, storting eller domstoler som får avgjøre det konkrete innholdet i direktivets bestemmelser. Beslutninger om dette vil i siste instans bli tatt av EU-domstolen (og for Norges del i EØS av EFTA-domstolen), som styrer etter prinsippet om friest mulig konkurranse. En rekke spørsmål som egentlig er politiske, blir gjort juridiske og dermed unndratt den politiske, demokratiske beslutningsprosessen.

Hvem vinner: EU eller ILO?

I Soria Moria II sto det at arbeidsinnvandrere i Norge «skal ha samme lønns- og arbeidsvilkår som norske arbeidstakere», og at regjeringen vil «fortsette norsk praksis med ILO 94 ved all kontraktsinngåelse i offentlig sektor». ILO-konvensjon 94 ble ratifisert av Norge i 1996, og gjennomført i forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter. Forskriften trådte i kraft 1. mars 2008. Totalt er det 58 land som har ratifisert ILO 94. Konvensjonen stiller krav om at offentlige myndigheter i sine tjenstekontraktene forplikter tilbydere å gi de ansatte vilkår i henhold til tariffavtalen på gjeldende område.

ILO 94 er en av flere konvensjoner som er viktige for arbeidslivet i hele verden. Konvensjonene er resultat av et omfattende trepartssamarbeid, hvor både fagbevegelse, arbeidsgiverorganisasjoner og regjeringer i fellesskap har kommet frem til standarder for arbeidslivet.

Men EFTAs overvåkingsorgan ESA mener forskriften er i strid med EØS-regelverket og har satt i gang en «traktatbruddsprosedyre» mot den norske regjeringen. Dersom ESA konkluderer med at forskriften er i strid med EØS-retten, har regjeringen to valg: enten å føye seg, eller å kjøre saken for EFTA-domstolen. EFTA-domstolens oppgave er å håndheve EØS-regelverket, men EØS-avtalen sier ingenting om forholdet til andre internasjonale avtaler, som ILO-konvensjon 94.

Det er ingen gode grunner til at EØS-avtalens bestemmelser må gå foran ILOs bestemmelser. I den forbindelse er det grunn til å peke på at både EU-kommisjonen og EU-parlamentet har vedtatt at alle «oppdaterte ILO konvensjoner» bør ratifiseres av alle EU-land.³ ILO 94 er én av 76 oppdaterte ILO-konvensjoner.

Saken endte med at den rød-grønne regjeringa justerte sitt opprinnelige forslag, noe som ble godkjent av ESA. Problemet er at Norge dermed har halvveis innrømmet at EU-lovverk står over ILO.

Anbud for enhver pris

EØS-avtalen fastslår at alle større offentlige innkjøp legges ut på anbud i hele EØS-området. For staten er grensen 1 million kroner – er det et anbud med større verdi skal altså anbudet ut i alle EU-/EØS-land. For kommuner, fylkeskommuner og andre offentlige

virksomheter er grensen 1,6 millioner kroner. Norske myndigheter har valgt å sette en enda lavere grense for alle offentlig virksomhet, og denne selvvalgte grensen er på 500 000 kroner.

Kravet om bruk av anbud er dyrt og tungvint for mange. Det koster mye både i tid og ressurser å sette seg inn i anbudsprosedurene, utforme anbuds dokumentene slik at de kan lyses ut internasjonalt og ikke minst vurdere tilbudene på en slik måte at ingen klager.

En kartlegging fra EU-kommisjonen viste at konkurranseutsettingen koster Norge 16 milliarder kroner i året.⁴ Ved å heve terskelverdiene fra de selvvalgte 500 000 i Norge, til EUs krav på 1 og 1,6 millioner, kan kostnaden reduseres med 1,4 milliarder kroner.

EUs kollektivforordning⁵ krever anbuds konkurranse for busstransport. Kravet har ført til motstand fra både fagbevegelse og fra folkevalgte. Det kan være penger å spare på kort sikt, siden det ofte er hard konkurranse i de innledende anbuds rundene. Men det koster tilbydere en del å være med i slike konkurranser, og etter hvert ser man at flere faller fra. Dermed får noen store selskap mulighet til å dele markedet, og man får ikke den priskonkurransen man hadde sett for seg.

Man risikerer også at fokuset på pris og konkurranse kan svekke kvaliteten på tjenestene, og særlig lokale bussruter har fått svi for systemet. En rapport fra Transportøkonomisk institutt har pekt på at busstilbudet mange steder har blitt dårligere etter anbudsutsetting.⁶ Små selskaper, ofte med lokale arbeidsplasser, forsvinner. For dem som jobber i selskapene fører hver nye anbudsrunde til økt usikkerhet rundt egen jobb og en tøffere arbeidshverdag, siden selskapene er interessert i å presse ned alle former for utgifter for å vinne anbudet. Telemark og Aust-Agder prøvde å utfordre regelverket og vedtok å ikke konkurranseutsette busstilbudet

i sine fylker. Men da reagerte ESA, og påla anbudskonkurranse.⁷

EU-godkjent skattesvindler

I 1999 slo EU-domstolen fast at et selskap registrert i ett land, fritt skal kunne opprette en filial i et annet medlemsland. Det var starten på en lang rekke med konkurser, skattesvindler og sosial dumping i EU-/EØS-området. Ved utgangen av 1. kvartal 2010 eksisterte det 30 000 NUF (norskregistrert utenlandsk foretak) i Brønnøysundregistrene, og av disse var et mindretall fra land utenfor EØS. En klar majoritet av disse selskapene er opprettet i Storbritannia, med Sverige og Tyskland på de neste plassene på listen. I 2001 fantes nesten ikke denne formen for virksomhet i det hele tatt, bare rundt 100 registrerte foretak.

Det var altså EU-domstolen som i den såkalte Centrosdommen i 1999 sørget for at denne formen for selskaper kunne bli dannet, ved at den slo fast at et selskap registrert i ett medlemsland, kunne opprette en filial i et annet. Siden den gang har vi sett en eksplosiv vekst i denne selskapsformen, til stor frustrasjon for blant andre tillitsvalgte i renholdssektoren og for skattemyndighetene, som mener NUF'ene opprettes nærmest utelukkende for å drive svindel. Svært få av dem som oppretter et norskregistrert utenlandsk foretak driver virksomhet i registreringslandet.

Nesten all virksomhet foregår i Norge, og slike selskaper bidrar i stor grad til sosial dumping, ulykker og skatteunndragelser i norsk arbeidsliv. Alt sammen på grunn av at EU-domstolen sier man ikke kan innføre noen restriksjoner på etablering av selskap på denne måten.

I hovedsak er det innen renhold, transport, bygg og anlegg, verksted og ikke minst i bemanningsbransjen vi finner NUF-selskaper. Det er oftest snakk om nordmenn som danner aksjeselskaper i Storbritannia (såkalte limited-selskap), Jersey eller på Seychellene. Der trenger man kun ett britisk pund for å starte et aksjeselskap, og deretter kan de registrere en norsk avdeling i Norge – altså et NUF-selskap. Tillitsvalgte i

disse bransjene rapporterer om ekstreme tilstander i flere NUF-selskaper, med alt fra lønninger nede i 40 kr per time til trusler og grov vold fra arbeidsgiveren.⁸ Det hele med velsignelse fra EU og EØS.

Dommene som sjokkerte

I perioden fra desember 2007 til juni 2008 fattet EU-domstolen en rekke dommer som skapte opprørstemning i store deler av den europeiske fagbevegelsen.

Dommene kalles Vaxholm/Laval-, Viking Line-, Rüffert- og Luxemburg. Disse dommene endrer maktforholdet mellom fagbevegelse og arbeidsgivere på en grunnleggende måte:

Viking-Line

I desember 2007 kom Viking Line-dommen, som forbød finsk fagbevegelse å ta i bruk faglige kampmidler (i dette tilfellet streik og boikott) for å hindre utflagging av skipet Rosella til Estland, som er et land med lavere lønnsnivå enn Finland.

Vaxholm/Laval

Kort tid etter sjokket fra Viking Line, kom Vaxholm/Laval, og denne dommen satte til side svenske lover som åpnet for å bruke blokade for å få inngått tariffavtale med utenlandske selskap som hadde oppdrag i Sverige. Laval-dommen fastslår at nasjonal arbeidsrett er underlagt EU-retten. Videre sier den at bedrifter som er etablert i andre land ikke kan pålegges å følge svensk tariff når de utfører oppdrag i Sverige, og at faglige aksjoner må holdes innenfor de rammene som EU-domstolen setter. Dermed kunne domstolen konkludere med at det svenske systemet med blokade for å danne tariffavtale med et utenlandsetablert selskap som har et oppdrag i Sverige, på urimelig vis hindrer den frie flyten av tjenester og arbeidskraft, og at det derfor er ulovlig.

Rüffert

I april 2008 fastslo EU-domstolen at den tyske delstaten Niedersachsen ikke kunne kreve tarifflønn ved offentlige

byggeoppdrag. Domstolen sa her at hvis tyske tariffavtaler må følges ved slike byggeoppdrag, vil selskap i mange andre EU-land «miste de konkurransefordeler de har som følge av lavere lønnsomkostninger».⁹ Dermed hindres den frie flyten av tjenester, som er et grunnprinsipp i EU-traktaten.¹⁰ Med andre ord: I EUs indre marked skal det lave lønnsnivået i Øst-Europa eksporteres vestover. Denne dommen er interessant også fordi kravene delstaten ønsket å ha med i sine anbud er i tråd med regelverket i ILO 94 (se over). Tyskland har imidlertid ikke ratifisert ILO-konvensjonen, i motsetning til Norge, men det er ikke gitt at utfallet ville blitt annerledes om de hadde ratifisert konvensjonen.

Luxemburg

Luxemburg-dommen fortsatte i samme spor som Vaxholm/Laval- og Rüffert-dommene. Staten Luxemburg hadde tatt inn i lovverket sitt en rekke vilkår som skulle sikre at utenlandske arbeidstakere utstasjonert i Luxemburg fikk samme lønns- og arbeidsvilkår og samme rettigheter i arbeidslivet som innenlandske borgere hadde. Det var i strid med EU-retten, fastslo EU-domstolen, og et inngrep i den frie etableringsretten.

Gjelder dommene også for Norge?

EØS omfatter som kjent i hovedsak EUs regelverk for det indre markedet, og som utgangspunkt skal bestemmelsene forstås likt i EU og EØS, jfr. den såkalte homogenitetsmålsetningen som uttrykkes i EØS-avtalens artikkel 6. Det er en målsetning at fortolkningen av regelverket i EU og i EØS skal være likest mulig og man skal utveksle opplysninger om hverandres dommer, men det er ingen absolutte bindinger om lik praksis. Tvert imot tar artikkel 6 et eksplisitt forbehold angående «den fremtidige utvikling av rettspraksis». Det samme gjør artikkel 3 i avtalen om overvåkingsorganet og EFTA-domstolen (ODA-avtalen).

Som utgangspunkt er altså Norge kun forpliktet av EU-domstolens rettspraksis frem til EØS-avtalen ble inngått i 1992. Likevel ser vi stadig at norske

domstoler ser hen til EU-domstolens nyere rettspraksis i saker av lignende art.

Dyrt, dårlig og distriktsfientlig

EUs tredje postdirektiv ble vedtatt av EU i 2008. Norge har implementert de to foregående postdirektivene i norsk lovverk, og åpnet dermed for konkurranse på pakker og brev ned til 50 gram. Det tredje direktivet medfører full liberalisering av all brevpost. Posten Norge har i dag enerett på å formidle brevpost under 50 gram.

Hovedargumentasjonen mot direktivet er at det vil gi dårligere og dyrere posttjenester for folk og næringsliv, i alle fall for de som holder til utenfor det aller mest sentrumsnære Oslo-området. Ved en liberalisering risikerer man at enhetsporto fjernes, og i stedet går over til kostnadsbaserte priser for å sende brev. I tillegg vil man flere steder antakelig få post færre dager i uken.

Postdirektivet skulle etter planen vært gjennomført i EU/EØS innen 2010, men en rekke medlemsland har fått utsettelse frem til utgangen av 2012. De tre partiene i den rødgrønne regjeringen er enige om at Norge ikke skal innføre direktivet, etter at Arbeiderpartiets landsmøte sa nei til direktivet våren 2010. Regjeringen har meldt overfor EU i EØS-komiteen at Norge reserverer seg mot direktivet. Den nye H/FRP-regjeringen har nå varslet at de vil oppheve denne reservasjonen og godta direktivet. Det er ikke dermed sagt at siste ord har falt i denne saken – Erna Solberg må gå til Stortinget for å få direktivet vedtatt.

Arbeiderpartiet mot fagbevegelsen

Vikarbyrådirektivet ble innført i Norge sommeren 2012, ved hjelp av stemmene til Arbeiderpartiet og opposisjonen. Senterpartiet, SV og en samlet norsk fagbevegelse var mot direktivet. SP og SV tok ut dissens i regjering mot det. Formålet med direktivet er tredelt; dels skal det gi en viss sikring av vikarer (likebehandlingsprinsippet), dels skal vikarbyråer anerkjennes som arbeidsgivere, og det skal «utvikle mer fleksible former for arbeid». Direktivet pålegger

EU- og EØS-landene å fjerne alle hindringer for bruk av vikarer og innleid arbeidskraft som ikke er begrunnet i såkalte «allmenne hensyn». Samtidig skal direktivet stimulere til økt bruk av vikarer og innleid arbeidskraft, noe som vil kunne tvinge frem endringer av både lov- og tariffbestemmelser som begrenser dette i Norge.

Det som ofte trekkes frem i forbindelse med direktivet er likebehandlingsprinsippet, som skal sikre vikarer et minimum av lønns- og arbeidsvilkår. Dette er det positive i direktivet, og er noe som bør innlemmes i arbeidsmiljøloven i Norge uavhengig av direktivet. Innleide vikarer skal ha samme betingelser som fast ansatte i samme type arbeid, men det er ikke klart hva direktivet mener med «vesentlige arbeids- og ansettelsesvilkår», ei heller hvilke typer tillegg ut over grunnlønnen som inngår.

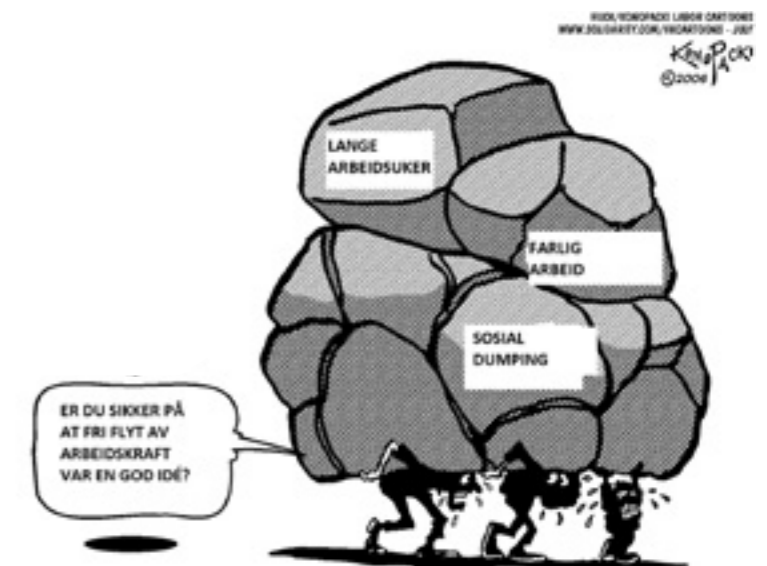
Utgangspunktet i Norge er at arbeidsavtaler inngås fast, og dette har vært et grunnprinsipp i fagbevegelsen i mange år. Bestemmelsene i arbeidsmiljøloven og de ulike overenskomstene som regulerer bruken av vikarer og innleide er svært viktige for fagbevegelsen. I praksis øker de muligheten for at vikarer blir fast ansatt i innleiebedriften, samtidig som de begrenser utbredelsen av vikarbyråer som arbeidsgivere. For første gang går også et EU-direktiv direkte inn i norske tariffavtaler, og sier at alle tariffavtaler

skal gjennomgås med sikte på å harmonisere dem med direktivet. Dette er en oppsiktsvekkende innblanding, når en tenker på hvor mange ganger det har blitt slått fast at arbeidsretten skal være nasjonal.

Fri flyt av pasienter

Ideen med det nye helsedirektivet¹¹ er økt pasientmobilitet og flere grensekryssende helsetjenester. Mange frykter at konsekvensen blant annet blir økt etablering av private helsetjenester. Direktivet er et resultat av at helse ble tatt ut av tjenstedirektivet, på grunn av stor uenighet om å etablere et helsemarked i Europa. Direktivet skal være gjennomført i EU-landenes nasjonale lovgivning innen 25. oktober 2013.

EU-domstolen fastslo allerede i 1979 i forbindelse med en konkret sak at hvis legebehandling i en annen medlemsstat var «mer effektiv» enn den pasientens hjemland kunne tilby, skulle utgiftene til behandlingen refunderes som om behandlingen hadde foregått innenlands. Dermed var det åpent for fritt lege- og sykehusvalg over hele EU – i en situasjon der få EU-land hadde en slik ordning innenfor sine egne grenser. Med direktivet får vi en lovfesting av fritt sykehusvalg i hele Europa, og pengene følger pasienten. Det kan føre til økt bruk av stykkprisfinansiering, og dermed gi større spillerom for markedskreftene ved utformingen av den fremtidige helsepolitikken.

I utgangspunktet er det positivt at norske pasienter får utvidede rettigheter, men spørsmålet er om denne valgfriheten for pasienter kommer i konflikt med, og vil undergrave, det solidariske offentlige helsevesenet.

Forutsatt at behandlingen normalt ville blitt dekket i eget land, vil man få refundert utgiftene til behandling. Men: man får kun refundert det behandlingen ville kostet i hjemlandet. Det betyr at det er lite sannsynlig at pasienter fra lavkostland vil ha mulighet til å benytte seg av de fordelene direktivet gir – direktivet er for de rike pasientene i Vest-Europa. I tillegg kan ikke norske myndigheter innføre en generell regel om at all behandling i utlandet må forhåndsgodkjennes av en norsk lege. Vi kan dermed få en situasjon hvor norske helsemyndigheter ikke har oversikt over hvor mange pasienter som til enhver tid befinner seg på utenlandske sykehus, og som kommer hjem med en regning av ukjent størrelse. Dette vil gjøre det vanskelig å lage riktige helsebudsjett.

Direktivet fører også med seg en rekke andre spørsmål som i skrivende stund ikke er besvart av norske myndigheter, som for eksempel hvordan språkutfordringer skal løses, hvordan man sikrer seg mot multiresistente bakterier og hvem som skal dekke eventuelle feilbehandlinger.

Ville aldri blitt godtatt i dag

Under EØS-forhandlingene i 1991 stilte LO 15 krav for å godta avtalen. Jussprofessor Torstein Eckhoff konkluderte slik da forhandlingsresultatet forelå i mars 1992: «LO har bare fått

innfridd ett av sine femten krav til EØS-avtalen, men jeg er i tvil om hvor lurt det ene kravet var».¹² LOs representantskap vedtok likevel mot 26 stemmer å anbefale at EØS-avtalen ble godkjent. Det de ikke visste den gangen var at EØS skulle komme til å påtvinge det norske arbeidslivet vilkår og regelverk som ingen tillitsvalgt ville ha godtatt.

Det er denne situasjonen som gjorde at EØS-debatten i fagbevegelsen ble intens våren 2013, fram mot LO-kongressen, på tross av at Roar Flåthen i februar samme år nærmest avblåste hele debatten, i et forsøk på å hindre andre vedtak enn at «EØS er bra for Norge». LO-kongressen gikk mye lenger, og vedtok både at de ville ha arbeidslivet skjermet fra uheldig EØS-påvirkning, å kreve veto mot EUs jernbanepakke IV (pålegg om konkurranseutsetting av persontrafikk på tog) og et «beredskaps»-veto mot EUs håndhevingsdirektiv, et direktiv som kan komme til å legge begrensninger på den nasjonale kampen mot sosial dumping.

LO-kongressen vedtok at norsk arbeidslivslovgivning, ILO-konvensjoner og tariffavtaler må gis forrang for EU-lovgivning, og at dette skulle aksepteres av EU. Dette er et ganske så utfordrende vedtak, da det er få som tror at EU vil gi noen slike garantier. Etter regjeringsskiftet er det vel heller ikke sannsynlig at regjeringen vil følge opp et slikt vedtak. På tross av disse vedtakene på LO-kongressen valgte LOs nye ledelse å legge disse spørsmålene helt bort i valgkampen. Med den ut-

vikling vi nå ser, der EU legger opp til stadig økende liberalisering på flere og flere områder, et mer utrygt arbeidsliv og en svært krevende utvikling innen sosial dumping, er det grunn til å tro at vedtaket fra LO-kongressen raskt vil bli aktualisert.

Når nå både AP og de andre rød-grønne partiene er ute av regjeringskontorene, kan man tenke seg at det også vil være større grad av åpenhet for å lytte til og ivareta de fagorganisertes interesser hos disse partiene – som nå da likevel er i mindretall i Stortinget. Interessant er det å se at et stort flertall i APs stortingsgruppe har uttrykt en klar skepsis mot EUs jernbanepakke IV, og flere av dem er allerede klare på at de kan tenke seg å bruke reservasjonsretten mot disse direktivene, som enda ikke er endelig behandlet i EU.

Heming Olaussen Foto_Nei til EU

Otisdirektøren i Trondheim

Heismontørene i Trondheim slåss for faget.
Til høyre Otisdirektør Anders Schnack.

Tekst og foto Øystein Jevnaker

8 mnd etter at helvete brøt løs sto han der foran oss. Vedkommende som har vært med på å sette i gang en konflikt, som har klart å samle heismontørene tettere enn noen gang.

Oddsene for at folk fra HLF/NHO leser dette er kanskje skyhøy, men synes det er riktig å rette en stor takk til "de høye herrer i tåkeheimen". Uten dem hadde vi ikke stått så samlet og sterkt som nå!

Uansett, foran et 30-talls heismontører sto han altså, Anders Schnack. Med røyken i ene hånda og kaffekoppen i den andre. I det kalde trønderværet prøvde han å forklare hvorfor vi er kommet opp i den situasjonen vi er nå, og hvilke tanker han har for veien videre. Å løse konflikten lokalt vil

han mer enn gjerne gjør, men å ta initiativ til å få løst konflikten mellom HMF og HLF sitter langt inne.

"Jeg kan godt sette meg ned 1 uke, eller 2, og bli enig om det, men jeg gjør det ikke med en pistol mot panna!" var noe han nevnte flere ganger, og fortsatte videre "det er en enkel sak å bli enig, og jeg kan ikke forstå hvorfor det har tatt så lang tid!"

I og med at det er en enkel sak, ble han oppfordret fra montørene i Trondheim om bli mer aktiv i HLF, og ta initiativ til å finne en løsning. Så får vi satse på at det ikke kommer til at han trekker Otis ut av landet igjen. Eller at noen av de andre butikkene gjør det for den del...

Noter

- 1 Aftenposten 13.02.2001.
- 2 <http://www.magasinet.org/ANB-Nyheter/article6091214.ece>
- 3 EU-parlamentets resolusjon av 26. november 2009, EU-kommisjonens kommunike (COM(2008)0412).
- 4 http://www.nasjonen.no/2011/09/09/politikk/byrakrati/eu/liv_signe_navarete/kommunal_og_regionaldepartementet/6891021/
- 5 Forordning EF 1370/2007.
- 6 TØI rapport 1031/2009.
- 7 <http://www.dn.no/forsiden/politikk/Samfunn/article2242905.ece>
- 8 Vett nr 3 2011, s. 84-85.
- 9 Ruffertdommens premiss 14.
- 10 Traktaten om den europeiske unionens funksjonsmåte artikkel 56.
- 11 Direktiv 2011/24/EU om pasientrettigheter i forbindelse med grensekryssende helsetjenester.
- 12 Sitert etter Dag Seierstad i Klassekampen 04.02.12.

Bent Sofus Tranøy, Statsviter

Kjell E. Fixdal historiker

Reberkonferansen

Høstens Reberkonferansen fant sted på Linne hotell den 4. og 5. november. Reberkonferansen er en konferanse som Reberklubben avholder to ganger i året, hvor tillitsvalgte fra alle Reber Schindlers avdelinger deltar. Schindler Stahl Klubben er også representert på konferansen.

Tekst og foto: Tor Erik Lundberg

For å få til et tett samarbeid mellom verneombud og tillitsvalgte hadde Reberkonferansen i år slått seg sammen med klubbens vernekonferanse. Vernekonferansen er en konferanse for verneombud som avholdes to ganger i året av klubbens hovedverneombud. På konferansens dagsorden stod bl.a. vernesaker, § 1 saken, PDA, undervisning og andre utfordringer som klubben står ovenfor. I tillegg var det to eksterne innledere.

Historiker Kjell Edvard Fixdal holdt et innlegg om arbeiderbevegelsens historie. Statsviter Bent Sofus Tranøy innledet

med en analyse om den økonomiske krisa. Det holdt to svært interessante innlegg, og Reberklubben oppfordrer også andre klubber til å benytte seg av eksterne foredragsholder for å forstå det som skjer sett fra en annen side enn den som fremstår i media. Det ble fattet en del vedtak fra konferansen som alle var enstemmig vedtatt. De tillitsvalgte tar med seg disse vedtakene tilbake til klubbene.

Beretning

Hovedtillitsvalgt Tor Moen startet med en muntlig beretning for Reberklubben og en status fra Schindler Forum, konsernkonferanse hvor alle landene kan sende sin representant.

Tor sa at Europasjefen ved flere anledninger hadde sagt at de beste fagarbeiderne er i Norge.

Bruddet på § 1

HLF sitt brudd på § 1 ble grundig diskutert, og det ble avlagt rapport fra de forskjellige avdelingene. Tillitsvalgte fra noen av de andre heisbedriftene deltok også under dette punktet, og kom med en statusoppdatering fra sin klubb. Det var ingen tvil, dette er en sak som medlemmene vil kjempe for. Konferansen var også klar på at medlemmene ville slå ring rundt sine tillitsvalgte.

PDA

Bedriften ønsker på ny å innføre PDA i bedriften. Denne gangen som en IP-hone eller Ipad. Klubben er på ingen måte mot bruk av teknologi som et nyttig hjelpemiddel i hverdagen, men det må grundig forarbeid til for å se om denne versjonen tilfredsstillers klubbens PDA-avtale og behov. Ole Bernhard Reber (avd Kristiansand) og Gaute Amundsen (avd Indre Østland) sitter i utvalget som skal se på den nye versjonen av PDA. Layout er annerledes men mye er fortsatt likt, sa Ole Bernhard som har fått en PDA til prøve på vegne av klubben.

Vernesaker

Av vernesaker var det blant annet en gjennomgang på verneombudets rolle i forhold til Arbeidsmiljøloven. Det ble vist frem en rekke bilder fra vernerunder som viste behovet for et aktivt verneombud. Vi har et eksempel fra en byggeplass i Oslo hvor det er en spansk entreprenør. Her er det kun heismontørene fra Reber, som monterer rulletrapper, og montørene fra Stahl, som har heisene, som er norske. Resten av bygningsarbeideren er spanjoler. Det sier seg selv at det da blir en del kultur og kommunikasjonsproblemer med entreprenøren. Dette er noen av utfordringene som vi står ovenfor. Vi må jobbe for ordentlige arbeidsforhold for oss selv og de utenlandske arbeiderne.

Lokale forhandlinger

Kravene til lokale forhandlinger var klart allerede på Reberkonferansen i våres. Lokale forhandlinger avventes på grunn av situasjonen i bransjen.

Arbeiderbevegelsens historie

Kjell Edvard Fixdal, pensjonert historiker, som blant annet har jobbet på LO-skolen og har jobbet med å avdekke sosial dumping i renholdsbransjen, hadde en times innlegg om arbeiderbevegelsens historie.

Han startet innledningen med spørsmål om hvorfor historie? Hvor kommer du fra? Videre dro han eksempler på hvordan England bygde seg opp til å bli en stormakt under den industrielle revolusjonen. Om hvordan små samfunn vokste seg store over natten ved funn

av kull. Det var elendige boforhold, arbeidsforhold og 18 timers arbeidsdager. Det var ingen tid til familie og barna ble overlatt til seg selv.

Norge var på den tiden et lutfattig land, et land som ikke engang var et eget land, sa han. Dette lutfattige folket som ikke kunne lese. Dette fattige landet som i moderne tid har fått høy levealder. Det var ikke olje. Allerede før olje var vi rangert som tiende beste land å bo i, sa han. Norge ble definert som en stormakt. Ikke pga folketallet, fisk eller annet. Men pga naturressursene. Da vi fikk elektrisitet fikk vi industri. Først på 70 tallet fant vi olje.

Hvordan kan et land være så heldig, og ha så mange naturressurser?

Han fortalte om hvordan en gruppe typografer en gang på 1800 tallet startet «Børne, enke og dødeladepokke», en forsikringsordning. Noe som senere ble kopiert av andre yrkesgrupper. Dette var forløperen til dagens folketrygd, sa han. Fixdal dro mange eksempler på hvordan arbeidsfolk gjennom historien underbydde hverandre for å tilby den billigste arbeidskraften.

Dette er mye av grunnen til at folk gikk sammen og begynte å organisere seg. De som lurte på hvor behovet for organisering oppsto har ikke lest sin historie, sa han. Poenget er at man må kjenne historien for å vite hvorfor vi er organisert.

Husk: Du er ikke alltid ung. Du er ikke alltid sterk. Du er ikke alltid frisk

Den økonomiske krisa

Statsviter og professor Bent Sofus Tranøy holdt et innlegg om den økonomiske krisa. Han startet med å si at nyliberalismen flytter inn i hodet til folk via media og fra politisk hold. Bankenes sjefsøkonomer blir de viktigste kommentatorene i media, og opptrer som nøytrale. Børskurser refereres som økonomiske nyheter som angår alle.

Det spres frykt for at det ikke lengre skal lønne seg å jobbe. Det hevdes at offentlig sektor vokser seg for stor, sannheten er at det er banker og private som øker sin gjeld. Det offentlige får skylda. Privatisering må til. Grunnen til dette er at de private aktørene vil ha mer penger fra de offentlige midlene. (Skole osv.)

Krisen i Europa

Vanlige folk må betale for krisa ved at konkrete velferdsgoder fjernes for å betale gjeld. Det hevdes at folk i disse landene er late. Det tilbys kun en «kur» som gjør pasienten svakere.

«Det deles ut paraplyer når sola skinner, og de tar de inn igjen når det begynner å regne».

Slik er det med renta. Det gis lav rente i gode tider, og renta heves når det begynner å gå dårlig. Dette skal være en trussel om at ingen får hjelp når det går dårlig. Man styrer valuta ved å påvirke et gjeldslands rente. Høye renter brukes for å forsvare en valutakurs.

Et fullstendig referat fra konferansen sendes ut til tillitsvalgte Reber og Stahl.

Landsråd nov 2013

Jan Aasarmoen, EL og IT

Petter'n

Landsråd

Den 6. november ble det avholdt landsråd i HMF, i LO Oslo sine lokaler i Møllergata. Landsråd avholdes to ganger i året i forbindelse med HMF's helårsmøte og halvårsmøte. Her er alle foreningas avdelinger representert, i tillegg til styret i HMF og tillitsvalgte fra klubbene. På dagsorden stod blant annet § 1 saken, tariff 2014 og HMS i bransjen.

Tekst og foto: Tor Erik Lundberg

Tariff 2014

Forbundssekretær i EL & IT Forbundet Jan Aasarmoen refererte fra Landstariffkonferansen for elektrofag i Bergen. Landstariffkonferansen var opptatt av tjenestepensjonsordningen og mente at Forbundet bør gå inn for et slikt krav i 2014. Dermed ser det ut til at det går mot et samordnet oppgjør til våren. Dette er et krav som også støttes fra flere store forbund.

Flere av deltagerne på Landsråd stilte seg kritisk til et samordnet oppgjør med tjenestepensjon som hovedkrav. Tjenestepensjon er et viktig krav og det er viktig å få rettet opp i alle fallgruvener. Men pensjon er underordnet dersom folk ikke har noen jobb å gå til. Kampen mot sosial dumping og det å kunne stille kompetansekrav til fagarbeidere må være et hovedkrav. Spørsmålet om forbundsvis eller samordnet oppgjør er derfor helt avhengig av kravene som stilles.

Innleder Øyvind Wallentinsen, fra EL & IT Rogaland, var klar over at kravene måtte stå nærmere medlemmene for at de skulle få et mer eierforhold til kravene. Dette ville øke kamplysten og seiersviljen. Av viktige krav fremover nevnte han kampen mot sosial dumping, kontroll over elektronisk overvåking i arbeidslivet, faste ansettelse, sikre fagutdanning samt sørge for at godkjenningsordninger av arbeidstakere som har sin utdanning fra EU/EØS land blir streng praktisert.

Faste ansettelse er viktig, for innleie og midlertidige ansettelse reduserer rekrutteringen til byggfag. Ved innleie så har ikke bedriften samme forpliktelser ovenfor arbeidstakeren som ved inntak av lærling. Det er også vanskelig å organisere de midlertidige ansatte. Han viste også til Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR) som har rangert fagarbeideren i nivå 4. Mens leger er på 1. plass i nivå 8. Her må fagarbeideren høyere opp på lista, sa han.

§ 1-saken

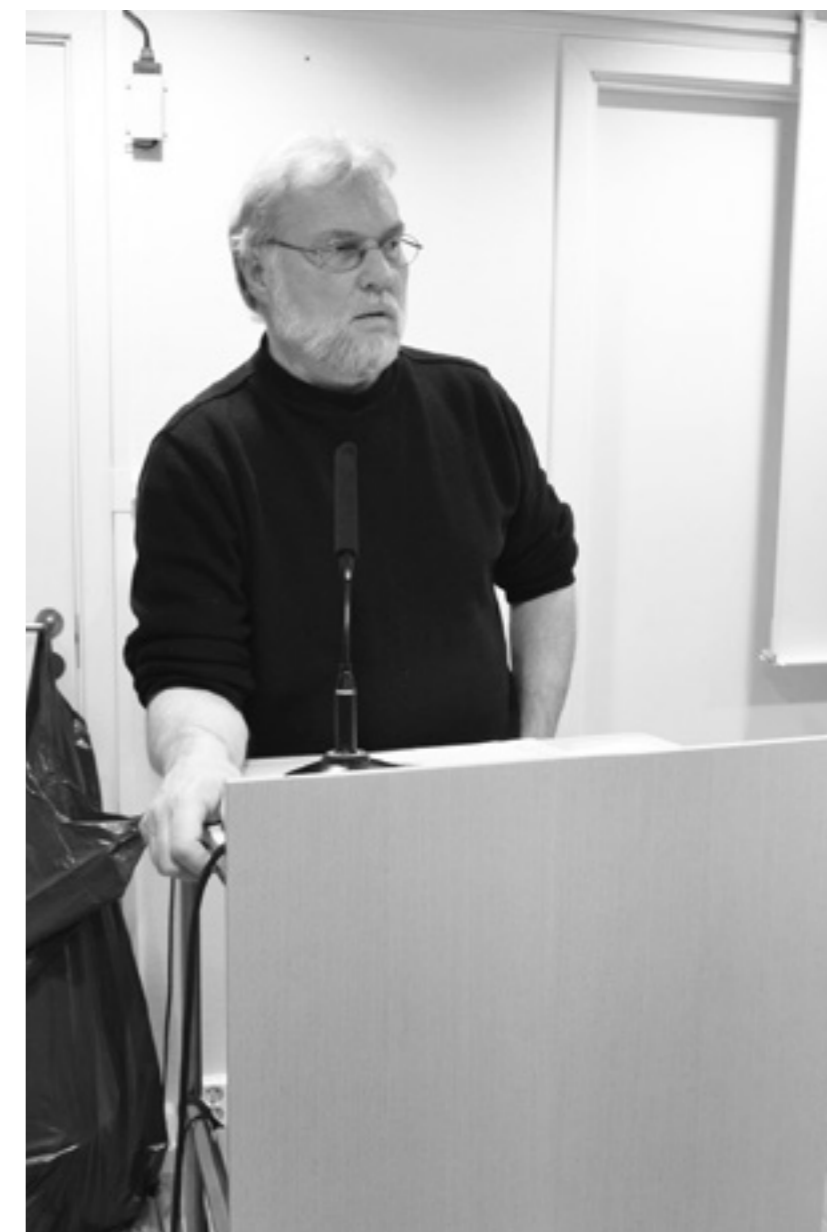
Lederen i foreninga Per Arne Jensen Salo holdt en innledning rundt spørsmålet om § 1 i overenskomsten. Med en beskrivelse i rein Pettern stil beskrev han forskjellen fra denne saken og tidligere saker, som kampen om FKE og EU/EØS, er at vi nå står med møkk til langt oppover beina. Men heismontørene er folk som er stolt av faget sitt, og er villig til å slåss for å beholde heisfaget. De vil heller ikke la ungdom og sine egne barn møte denne fremtiden de kan komme ovenfor dersom vi ikke tar denne kampen nå. Her møter arbeidsgiverne helt klart førstelaget til Real Madrid og ikke et 7-divisjonslag.

Det er heller ikke vanskelig å få støtte og forståelse fra andre folk i denne saken. Folk er opptatt av sikkerhet og ser nytten av fagarbeidere som er innen elektro og i for eksempel rørleggerbransjen. Ingen ønsker svekket elsikkerhet eller å få vannlekkasjer. Mange har et annet syn på for eksempel malerfag, det verste som kan skje her er

at maleren tar feil farge. Selv om de glemmer at også malere er et eget fag. Ungdommen i dag ser på byggfag som et «polakkfag» og vil ikke velge disse fagene. Her har vi en jobb å gjøre. Det må bli legitimt igjen å gå i kjeledress. Hvem er det som egentlig skaper verdiene i samfunnet?

Pettern minte på at det er 56 % arbeidsledighet blant ungdom i Spania, og de får kun 3 mnd. med arbeidsledighetstrygd. Hva gjør de etterpå da? Disse folka må jo reise et sted for å få seg arbeid. Derfor er det så viktig at vi får de med oss.

Tillitsvalgte fra de forskjellige klubbene holdt innlegg og signaliserte at kamplysten fortsatt var stigende rundt omkring i landet. Kampen om faget var en kamp medlemmene var innstilt på å vinne. NHO ser på dette som en anledning til endelig å få gitt heismontørene juling, og det er helt avgjørende for dem at ikke andre fagforeninger blir radikale som heismontørene. Det ble også sagt at det er et problem at flere av dagens direktører ikke har noen erfaring med slike situasjoner som vi nå er havnet oppi. De kjenner ikke til historien og forholder seg bare til formaliteter.

Tor Moen, hovedtillitsvalgt Reber fram til november 2013.

EU og angrepet på forskriften

«Alt henger sammen med alt», sa Gro. Men det er også sånn at alt begynner et sted. Angrepet på forskriften begynte med NHOs ønske om å knekke For- eningen, og de fant snart ammunisjon fra EU. Denne ammunisjonen heter EUS Yrkeskvalifikasjonsdirektiv. Det direktivet rammer flere enn oss, så vi er glad for å kunne trykke et innlegg fra Mikael Gustafsson, som sitter i EU-parlamentet for Vänsterpartiet.

Av Mikael Gustafsson

Yrkeskvalifikasjonsdirektivet kan føre til lønnsdumping.

Jeg var den eneste av svenskene i EU-parlamentet som stemte mot yrkeskvalifikasjonsdirektivet. La meg forklare hvorfor. Andre politikere gleder seg over at yrkeskvalifikasjonsdirektivet har fjernet viktige administrative hindre. Nå blir utdanning og yrkeskvalifikasjoner godkjent over hele EU (og EØS). Dette er naturligvis positivt i seg sjøl. Man kan se det sånn at EU endelig setter menneskenes frie bevegelse foran fri bevegelse for bedrifter og penger.

Men dessverre er direktivet et hastverksarbeid, slik at konsekvensen kan bli svekket sikkerhet i mange bransjer, blant annet i omsorgsbransjen.

I et direktiv som skal regulere alt fra turistguider til jordmødre har det naturligvis lett for å bli noen feil, eller det blir fort sånn at nasjonale hensyn må vike for den stadig mer harmoniske EU-lovgivningen. I stedet for å presse inn alt i ett eneste direktiv burde man sikkert del t det opp. Bygningsingeniører og arkitekter kan kanskje passe inn i samme regelverk, men sykepleiere og elektrikere?

Ulike faglige organisasjoner tok tidlig kontakt med meg for å advare mot en rad problemer. Noen av dem er løst, men ikke alle. Derfor ble det etter hvert umulig for meg å stemme for

dette direktivet. Direktivet godtar blant annet den tyske sykepleierutdanningen, som bare krever 10-årig grunnskole og tre års yrkesutdanning. Selv om det finnes unntak og muligheter for medlemslandene å stille særskilte krav til utøvere av omsorgsyrker, er dette bekymringsfullt. I Sverige har vi kjempet for å løfte sykepleieryrkets status, gjennom å legge utdanningen til høgskolnivå. Det har vist seg at dette har reddet liv, men nå kan dette bli satt på spill.

Hvis man fjerner bevisstheten om sykepleiere som en høgscolegruppe innebærer det både en trussel mot sikkerheten og mot lønnsnivået.

Å være sykepleier eller jordmor er ikke et kall. Det er et yrke som bygger på forskning og anvendt vitenskap. Sykepleierne (i Sverige) har allerede lav lønn, og når de skal utsettes for konkurranse med helsearbeidere med dårligere utdanning, risikerer de naturligvis at også lønna blir dårligere. Dette er et tilbakeslag både for omsorgskvaliteten og for likestillingen.

Direktivet har også flere svakheter. For eksempel den såkalte «partiell godkjenning», der en arbeider som ikke får godkjent kompetansen i et annet EU-land, likevel får godkjenning til å utøve deler av faget (dog ikke i omsorgsyrker). Jeg er usikker på hva

dette vil si for Sverige, men min danske kollega forteller at de kommer til å få store problemer med utenlandske rørleggere som ikke har kunnskap om gass og el, noe som er en del av den danske rørleggerutdanninga. Dette er et eksempel på et dansk kriterium som man kan omgå gjennom ordningen med «partiell godkjenning». Og i EU-systemet er det vanskelig å få et nasjonalt unntak før det har hendt en ulykke, siden man må kunne bevise at lavere krav til fagarbeidere fører til fare for liv og helse.

I Danmark bekymrer de seg også for at EU vil slippe til underkvalifiserte bygningsarbeidere. Dette problemet finnes også i Sverige, men diskusjonen om yrkeskvalifikasjonsdirektivet føres i gledesrus over redusert administrasjon for enkeltmennesket.

Et annet problem er at alle søkere får et såkalt kvalifikasjonskort dersom søknaden ikke er behandlet innen fristen, noe som risikerer å skape et usikkert, eller til og med et farlig system. Hvem skal godkjenne all søknader og kvalifikasjonskort? Kommer behandlingen av søknader til å bli lagt ut på anbud, eller må vi lage et nytt myndighetsorgan?

Det er positivt at mennesker som flytter til nye land kan få godkjent kompetansen sin, men Vänsterpartiet mener at dette må ha kvalitet, sikkerhet og arbeidsrett som ledestjerner. Dessverre fører det hastverksarbeidet med yrkeskvalifikasjonsdirektivet snarere til svekket sikkerhet i visse bransjer, og til lønnsdumping. Jeg antar at mange av dem som stemte ja til dette direktivet synes at jeg maler fanden på veggen, men erfaringene med tidligere beslutninger om «fri bevegelse» viser dessverre at vi skeptikere har fått rett, gang etter gang.

Fra EU och facket nummer 50. Oversatt av Bjørn Tore Egeberg

Den nye forskriften

Intervju med forbundsleder Hans O. Felix EL & IT forbundet.

ved Johnny Leo Johansen

• Er arbeidet med innføring av den nye FEK forskriften i gang? DSB nevnte at de skal reise rundt og informere om den nye forskriften.

Ny forskrift ble innført fra 1. juli 2013. Arbeidet med informasjon og opplysning om den nye forskriften er godt i gang. Landstariffkonferansene for LOK og Energi har hatt orientering om forskriften på sine konferanser og flere distrikt og fagforeninger setter opp forskriften som eget tema på møter og inviterer Forbundet til å orientere. Utviklingsavdelingen i Forbundet skal også utarbeide informasjonsmaterieell som organisasjonen kan bruke på alle slags møter.

DSB har gjennomført flere informasjonsmøter med lokale el-tilsyn (DLE'er) rundt i landet og skal ha flere slike møter fremover. Utviklingsavdelingen vår har også planer om å arrangere en FEK/EL-sikkerhetskonferanse til våren hvor DSB blir invitert til å bidra.

• Har dere fått noen tilbakemeldinger, erfaringer rundt den nye FEK forskriften?

De eneste tilbakemeldingene vi kjenner til er at forskriften blir godt mottatt ute i virksomhetene. Det er ingen som har meldt om noen konflikter eller problemer, så langt vi kjenner til.

• I forbindelse med nye FEK forskriften kom det påstander blant annet fra Terje Skog og Vidar Holm i HMF om at ingen av kravene som ble stilt er innført ved nye FEK forskriften. Har du noen kommentar til dette?

Jeg har registrert at de mener det, men denne forskriften er behandlet og akseptert både i forbundsstyret og i landsstyret og det var kun noen få som hadde innlegg mot resultatet, og avstemmingen i landsstyret ble deretter. Jeg har aldri sagt at dette er en seier på alle punkter men vi har klart å få med de viktigste kravene våre så godt som mulig. Eksempelvis så er kravet om at foretaket kun skal benytte kvalifisert personell som er fast ansatt i foretaket fastslått.

Så har vi fått ganske detaljerte og strenge bestemmelser i veiledning rundt midlertidig ansettelse og inn og utleie. Det viktige nå er at våre folk ute i virksomhetene følger opp disse bestemmelsene og ikke aksepterer inn og utleie og midlertidige ansettelser selv om de blir presset fra sin ledelse.

• Hva tror du blir det viktigste rundt den nye forskriften i tiden fremover?

Nå må vi sørge for at flest mulig av våre medlemmer og tillitsvalgte får kunnskap om forskriften. Det er viktig at vi får en så lik praktisering og forståelse av forskriften som mulig over hele landet.

Så tror jeg det er viktig at våre tillitsvalgte og medlemmer ute på arbeidsplassene er observante og melder fra til forbundet hvis de oppdager noen som de tror driver ulovlig slik at vi kan få sjekket ut dette så raskt som mulig, og sammen med DLE/DSB få stoppet disse fra å drive videre ulovlig virksomhet. Våre folk skal ikke opptre som «elektropoliti», men både DLE og DSB har begrensede ressurser og har ikke

mulighet til å reise rundt og avdekke alle forhold. Derfor er det viktig at våre medlemmer er litt våkne og følger med og ikke minst melder fra hvis de tror noe ikke er helt i tråd med regelverket.

Det er kommet inn endel strengere sanksjonsmidler i forskriften enn tidligere og DSB har derfor bedre verktøy nå til å luke bort de som driver ulovlig eller useriøst.

- Et av målene med den nye forskriften var å sikre likhet mellom fagarbeidere i Europa ifølge Dag Thoresen som satt i Utdanningsutvalget. Vil den nye forskriften kunne ivareta dette?

EU/EØS bestemmelsene i forskriften er basert på direktiv 2005/36 som er et direktiv som er innført for å regulere mobiliseringen mellom landene i Europa. Dette direktivet sier at hvis du har et yrke i hjemlandet ditt så har du rett til å praktisere dette i et annet land.

Forutsetningen er at du oppfyller de faglige og sikkerhetsmessige kravene som er i det landet du søker deg inn i. Du må få anerkjent/godkjent kvalifikasjonene dine i det landet du søker deg til. Dette vil gjelde hvis en norsk heismontør skal ut og jobbe i et annet land, og hvis en utenlandsk heismontør ønsker å komme hit og jobbe. Så er det sånn at EU/EØS bestemmelsene i forskriften ble behandlet og innført i FKE i 2010 og vi behandlet de bestemmelsene da. Det er ikke så langt jeg kjenner til, gjort noen endringer på de bestemmelsene i FEK.

Kjørebok ved yrkesbil

I august var flere tillitsvalgte innenfor HMF i et møte med Abax hvor de presenterte sine løsninger innen elektroniske kjørebøker, og argumenterte for hvorfor man burde velge en elektronisk kjørebok. Selv om de hadde en kommersiell interesse så hadde de gode argumenter som talte for en korrekt ført kjørebok.

Av Tor Erik Lundberg

Skattyteren har ikke plikt til å føre kjørebok. Ligningsmyndighetene kan heller ikke pålegge skattyteren dette, men en nøyaktig ført kjørebok vil for skattyteren oftest være en avgjørende dokumentasjon for yrkeskjøringen. En slik kjørebok må fortløpende og daglig registrere bruken av bilen i yrket. Den må angi utgangspunktet for dagens kjøring, hvilket firma, byggeplass eller lignende som er besøkt, hvor kjøringen avsluttes og kjørelengden ifølge kilometertelleren.

Det totale antall kilometer må minst hver måned avleses fra kilometertelleren og anføres i boken. Når en bokføringspliktig har ført kjørebok er den oppbevaringspliktig regnskapsmateriale.
Hentet fra Lignings-ABC.

Firmabiler som er lite egnet til privat bruk

En yrkesbil er en bil beregnet spesielt for bruk i tjeneste som for eksempel en varebil eller pickup. Den er som oftest i seg selv i liten grad egnet til privat bruk. Momenter som taler for at bilen ikke er egnet til privat bruk er faste innredninger, store mengder verktøy/utstyr, smuss, lukt, støy, bilens størrelse, antall sitteplasser.

Beskatning

Dersom en yrkesbil benyttes privat skal den ansatte skattlegges for fri bil. Bedriften må da betale arbeidsgiver

avgift for den skattepliktige fordelen av fri bil. Bedriften mister også fradragsretten for merverdiavgift helt eller delvis. Verdien av fordelen ved privat bruk av bil skal ikke reduseres om brukeren helt eller delvis dekker kostnadene som påløper ved bilholdet. Dette ved at brukeren for eksempel betaler drivstoff på ferieturer uten å få kostnadene refundert.

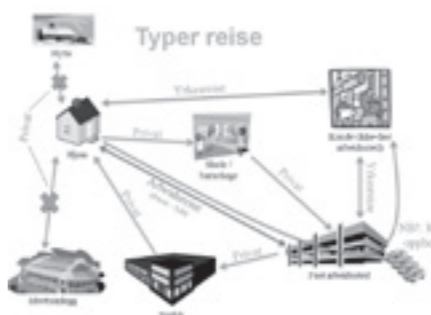
Et bokettersyn vil alltid inkludere kjørebøker. Skattemyndighetene har lang erfaring i å avdekke ukorrekte førte kjørebøker. Dersom det avdekkes juks kan den ansatte etterlignes i opp til 10 år, selv om praksisen har vært 3 år, og ilegges tilleggsskatt. Det samme kan skje med bedriften. Regnskapsbyrået kan miste autorisasjonen og revisor meldes Kredittilsynet. Bevisbyrden ligger hos arbeidstaker og arbeidsgiver, ikke hos skattemyndighetene.

Elektronisk kjørebok

Det er ingen krav til elektronisk kjørebok og en korrekt utfylt manuell kjørebok er god nok dokumentasjon. Leverandøren av elektronisk kjørebok mener at den sikrer ansatte og arbeidsgiver mot feilaktig ilagt tilleggsavgift på en forenklet måte. I tillegg forenkler dette ivaretagelsen av kontrollplikten til arbeidsgiver.

Personvern

Innføring av kjørebok må ha et formål, som for eksempel kan være dokumentasjon for kjøring av yrkesbil ovenfor skattemyndighetene. Den kan også benyttes til å effektivisere drift av bilparken gjennom flåtekontroll eller kontrollgrunnlag ved kundeklager, sier Dag Eriksen i Abax.

Ingen tillitsvalgt ønsker nok å forsvare medlemmers «rett» til å snyte på skatten, sier han. Men innføring av elektronisk kjørebok fører med seg flere spørsmål tilknyttet personvern. De fleste setter personvern høyt, og ønsker ikke å bli sett til enhver tid til tross for god samvittighet ovenfor skattemyndigheter og egen arbeidsgiver. En eventuell innføring av elektronisk kjørebok krever en god avtale om bruken og hvem som skal ha tilgang til opplysningene som blir lagret. Dette krever også tillit mellom partene.

Eriksen legger til at det er fullt mulig å programmere den elektroniske kjøreboken til å virke slik kunden/brukeren selv ønsker det, ved at den for eksempel kun registrerer tidspunkt innenfor arbeidstiden.

Elektroniske kjørebøker som App.

Det finnes flere kjørebok app'er tilgjengelig til privat bruk. Last de ned i App Store eller på Google Play.

Kjøring med firmabil mellom hjem og fast arbeidssted skattes som en inntekt tilsvarende kr. 3,30 pr kjørte kilometer.

Definisjon på fast arbeidssted

- Sted hvor arbeidstaker normalt utfører sitt arbeid
- Det stedet den overveldende delen av arbeidet utføres skal anses som fast arbeidssted (2-månederes regelen)
- Samme arbeidssted i en periode på mer enn to uker regnes som fast arbeidssted (normalt 10 arbeidsdager)
- Oppmøtested for tildeling av eller forberedelse til arbeid regnes som fast arbeidssted når oppmøtestedet er det samme i en periode på mer enn to uker.
- Ansatte som har mange arbeidssteder, men ingen av dem kan utpeke seg spesielt, anses ikke å ha noe fast arbeidssted

LÆRLINGSAMLING

HØSTEN 2013

Den 20. til 21. september arrangerte foreninga samling for lærlingene i faget. Konferansen fant sted på Hotell Triaden i Lørenskog utenfor Oslo. På dagsorden stod det tema som yrkes stolthet, utviklingen i faget og historie.

Tekst og Foto: Tor-Erik Lundberg

Blant foredragsholderne var Thomas Heltorp fra heiskontrollen, leder av foreninga Per Arne Jensen Salo og Fridtjof Johansen fra Kone. Det var også valg, og Sebastian Sand (Otis) ble valgt inn som ny representant for lærlingene. Lærlingsansvarlig i foreninga Ingrid Overholt stod for selve gjennomføringa av konferansen med hjelp fra Jan Kristoferssen. På fredagskvelden var det sosial samling med blant annet felles middag og paintball.

Intervju med bransjens fremtid.

Heismontøren tok en prat med noen av lærlingene, som er bransjens fremtid, for å høre hvorfor de valgte akkurat heisfa-

get og hva de tenker om HLF's brudd på § 1 i overenskomsten, faget og fremtiden.

Blant de utvalgte som vi tok en prat med var lærlingene Niclas, Alexander og Andre (Thysen), Sondre, Robin (Kone), Mads (Reber), Kenneth og Martin (Otis). Sistnevnte er elektriker som går på styrt opplæring. Noen av de startet i læra nå i høst mens andre var i siste kvartal og hadde vært i faget siden 2011.

På spørsmål om hvorfor de søkte seg til faget så var det flere som svarte at de hadde vært på utplassering i en heisbedrift mens de gikk på yrkesskolen, og at de da fikk interessen for faget. De begrunnet alle valget med at faget virket interessant, utfordrende og spennende med en fin kombinasjon av elektrisk og

mekanisk. Det at de fikk være med på en heismontasje fra A til Å og gleden ved et helt stykke arbeid. De syntes også at faget virket variert med mulighet for å jobbe med nymontasje, modernisering, service og reparasjoner. En av dem hadde både en bror og en fetter som jobbet i bransjen, noe som hadde påvirket hans yrkesvalg. Møtet med Opphei syntes lærlingene at hadde vært positivt.

Det var mye informasjon på engang, men det så ut til å bli veldig bra.

Etter at de nå hadde jobbet i faget en stund hadde de bare positivt å si om faget. Flere hadde oppfatning om at de syntes faget var enda mer spennende og utfordrende enn de først hadde forstilt seg. De var spesielt fornøyd med det

sosiale i bransjen, samholdet og fagforeningen. Han som hadde vært elektriker syntes det var mye mer info fra fagforening og klubb om hva som foregikk enn hva han var vant med fra tidligere. Det er nesten slik at mange organiserte i andre bransjer tror at fagforening bare driver med forsikringer, sa han. Det er frustrerende med usikkerheten i bransjen, og at kanskje ikke deres fagbrev skal bety noe i fremtiden, ble det sagt.

På spørsmål om hva de tenkte om fremtiden for faget med tanke på at myndigheten gjør det så lett for utenlandske arbeidere å jobbe selvstendig på heis, uten nødvendigvis å inneha samme kompetanse som en norsk fagutdannet heismontør var de enige. «Samme krav skal gjelde for utenlandske arbeidere som for norske». Dersom det skulle gå den andre veien så de mørkt på fremtiden, og fryktet å bli byttet ut med billigere arbeidskraft og at faget ble delt opp. De så for seg en splittelse av faget med noen fast ansatte service montører, mens andre innleide «slang» opp heiser. Det at vi i dag har et fag med en bred kompetanse innen heis må bestå.

De mente at også bedriftene burde se seg tjent med å beholde en seriøs bransje, istedenfor å «vanne» ut faget ved å benytte seg av ufaglærte til selvstendig arbeid på heis.

Dersom HLF sitt syn med to veier til «fagbrev» ville vinne frem trodde de at opplæringen ville bli dårligere, og at i verste fall så ville lærlingordningen og Opphei forsvinne mente de. De så også for seg at det på sikt ville bli vanskeligere for de unge å komme seg inn på arbeidsmarkedet og få en lærlingplass. Frykten for arbeidsledighet, midlertidige ansettelse og sosial dumping var stor.

I forhold til sikkerhet på heiser og HMS så de for seg en svekkelse. De trodde det ville bli mer feil og mangler på heisene. De så for seg at dette igjen ville gå utover sikkerheten til servicepersonell og brukere. En av dem henviste til ulykken

i Asker hvor en ung Litauer ble skadet under rivningsarbeid av en heis. Denne ulykken tyder på dårlig opplæring, elendig HMS og lite forståelse av heis.

De fryktet «cowboy tilstander» og flere «Pelle & Proffen» bedrifter som konkurrerte mot hverandre. Da vil det selvsagt bli dårligere lønn og arbeidsbetingelser også sa de. Bransjen blir

ødelagt. Dette bør direktørene tenke på også. De må se nytten av en seriøs bransje med ordnede forhold og høy faglig standard. Direktørene er vel gamle og tenker bare på å tjene penger til egen pensjon, sa en. Men spørsmålet er vel egentlig hvilket samfunn de vil overrekke til de unge, sine egne barn og barnebarn.

Årets vinnere, Trønderheis!

Etter mye planlegging og diskutering kom vi oss til slutt gjennom heiscupen. Vi vil si velykket! Mange hadde ankommet Dublin allerede torsdag, der de fleste gikk ganske hardt ut på pubrunder.

Tekst: Øystein Holmberget og Alexander Jordnes. Foto: Johnny Leo Johansen

Heiscupen i Dublin 2013

Da den harde torsdag endelig var bak oss, sto trekning på den gamle nedlagte kirken som nå er puben The Church for tur. Det ble en høylytt og god stemning. Sekretariatet hadde store problemer med å lese lappene med lag navn, noen hadde sølt øl i bollen med lappene.

Den store dagen, lørdag, selve heiscupen. Den tid da det kun var nordmenn med på cupen er forbi, vi hadde fristet, svensker, dansker og irer med på den fantastiske cupen som vi startet.

Mye bra fotball

Årets publikummere fulgte tett på

Det irske laget foreviges

Superpampas i aksjon

Været var på vår side, i det minste for de som røk ut før finalen. Trønderheis møtte Thyssen i finalen, det ble en spennende kamp, men i følge Trønderheis selv, hadde de stålkontroll hele veien. De gikk til slutt seirene ut av det med 3-1, for Thyssen ble det tap for 4. året på rad i finalen. Guinness Storehouse, er navnet hvor høydepunktet for de fleste, hvor banketten gikk av stabelen.

Det startet med en noe nervøs arrangør som ønsket velkommen før maten, hvor «Pettern», vår alles «Salo» fortsatte det hele med premieutdeling.

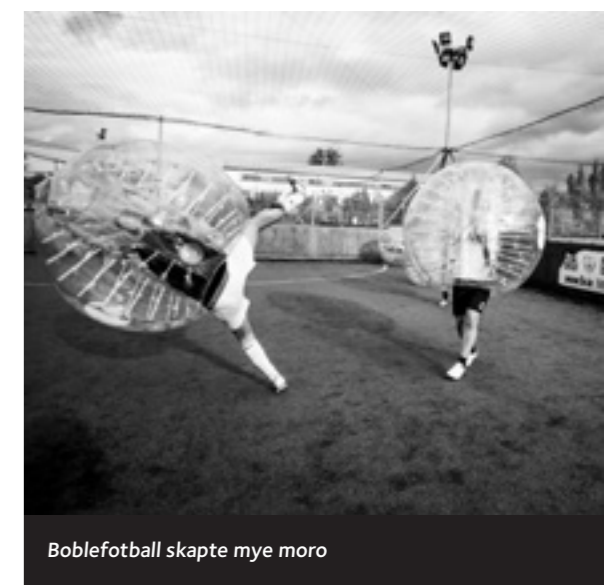
Jubelscener utspant seg

Vi fikk se Trønderbataljonens iherdige supportere som stakk av med publikumsprisen, Morten Sandaas stakk fortjent, etter mye hardt arbeid, av med Rølpeprisen, Andre Berntsen «Rebers øyesten» ble årets sliter, dette for å nevne noen av en lang liste.

Vi gleder oss allerede till Berlin i 2014

Arrangørene takker alle som tok turen ned til Dublin, takk til dere som så storsinnet stilte opp som dommere, takk til Reidar Hansen som Bauta i dommer rekka.

Takk alle sammen.

Boblefotball skapte mye moro

Rune Larsen

Politiet vil avhøre

Politiet vil avhøre den 21-årige litaueren som ble skadet i den dramatiske heisulykken i sommer. Arbeidstilsynet droppet å snakke med ham. Budstikka skrev nylig at Arbeidstilsynet får skarp kritikk fra fagforeningshold for sin behandling av den dramatiske ulykken på Haslum 22. juli. Tilsynet har laget en rapport om ulykken uten å ha snakket med offeret i det hele tatt, og mener at det ikke er nødvendig.

Må ha fått nøkler

Nå konkluderer Arbeidstilsynet med at hans arbeidsgiver ikke hadde planlagt arbeider med heisen, og kaller ulykken en «utilsiktet handling».

– Det er helt utrolig, sier Rune Larsen i Heismontørenes fagforening.

– Arbeidstilsynet konkluderer med at mannen har skylden selv. Heissjakten er et lukket område. Det kreves spesialnøkler for å åpne dører inn til heissjakter og til det såkalte maskinrommet. Det er nødvendig med tilgang til begge disse for å kunne demontere en heis. Han må altså ha fått denne tilgangen av noen. Dessuten hadde han på seg sikkerhetssele som brukes ved slikt arbeid, hevder Larsen.

Han har vært leder fagforeningen i åtte år, og er fortsatt engasjert i foreningen som har fulgt saken nøye.

– Her har det nok vært en kamp for å bli fritatt for skyld. I rapporten er det ikke referert til noen forklaring fra den skadde, og det fremgår heller ikke om han har fått hjelp til tolk, advokat eller annen oppfølging. Jeg blir forbannet på vegne av 21-åringen, sier Larsen.

Han mener saken er et eksempel på stadig verre tilstander i byggebransjen.

Husker ikke

Litaueren jobbet for NUF-et (Norsk avdeling av utenlandsk foretak) Norena Services, som er registrert med en c/o-adresse hos Litauisk Norsk Dokument-senter i Drammen. Daglig leder er Vy-gandas Piaulokas.

– Stemmer det at det var nødvendig med spesialnøkler for å komme til i heisen?

– Det husker jeg ikke, svarer Piaulokas.

Han forteller at den skadde arbeideren nå er på rehabilitering i Litauen. Ifølge Piaulokas hadde 21-åringen en ulykkesforsikring.

Norena Services var leid inn av selskapet RVS AS i Hokksund.

– Med et lite forbehold så mener jeg å huske at det ikke var nødvendig med spesialnøkkel. Det sto åpent i første etasje, mener daglig leder Preben Holter Ellingsen i RVS AS.

– Hvordan ser dere på Arbeidstilsynets rapport?

– De har konkludert som de gjør, og vi er ferdig med saken, sier han. Heller ikke Ellingsen har snakket direkte med den skadde om hendelsesforløpet.

Kilde: Budstikka.no

Fagforeningen reagerte: – Heisofferet får skylden

Heisulykka på Haslum: 21-åringen som ble alvorlig skadet i heisulykken i sommer har selv skyld i ulykken, mener Arbeidstilsynet. – Hårreisende konklusjon, sier fagforeningen.

Den dramatiske arbeidsulykken skjedde på en byggeplass på Haslum den 22. juli i år. En 21 år gammel litauisk arbeider ble dratt 15 meter opp gjennom en heissjakt etter en wire. I nesten tre kvarter ble mannen hengende inne i sjakten, før det lykkes redningsmannskapet å hente ham ut. Han ble sendt til sykehus med benbrudd og ble ryggoperert samme natt.

Alvorlig Klemskade

En 40 år gammel mann fikk alvorlige klemskader i en arbeidsulykke på Kverneland i Rogaland fredag kveld. Mannen holdt på å montere en løfteplattform.

Tekst Johnny Leo Johansen

To arbeidere jobbet ved et boligprosjekt på Kverneland med å montere en TKS løfteplattform da denne beveget seg nedover. Den ene arbeideren oppholdt seg under plattformen har heis. no fått opplyst.

Det er ikke helt avklart hva som hadde skjedd. Det er teorier om at montøren som jobbet på oversiden hadde kommet borti noe eller at noe verktøy hadde landet på plattformen slik at plattformen hadde begynt å bevege seg nedover. Personen under blir truffet i brystkassen slik at han brekker en del ribbein og får store problemer med å puste.

Kollegaen stormer til å får brekt opp gulvet med en boks slik at den skadde kan krype ut.

Personen blir flydd til Stavanger universitetssykehus i luftambulanseder han blir lagt i respirator og operert. Han hadde ingen indre blødninger og var stabil lørdag formiddag.

AMK fikk melding om hendelsen like før klokken 19, og politiet ble varslet og dro til stedet klokken 20:06.

Endringer i EL & IT forbundets uføre- og ektefelleforsikring

Dette er en uføreforsikring for deg som medlem og en dødsrisikoforsikring for din ektefelle/samboer/registrerte partner. Det har vært misnøye med forsikringen, fordi selskapet ikke betaler ut før de anerkjenner at medlemmet er varig ufør. Nytt fra 1. januar er at det utbetales et månedlig forskudd på erstatningsbeløpet mens selskapets behandling går sin gang.

Av Bjørn Tore Egeberg

Uføreforsikring

Forsikringen gjelder fram til fylte 60 år. Den gir deg rett til utbetaling ved varig arbeidsuførhet. Hele forsikringssummen utbetales når du har vært minst 50 % arbeidsufør i et sammenhengende tidsrom på 2 år. Arbeidsuførheten må skyldes sykdom eller ulykke og må bli vurdert til å være varig av SpareBank 1. Min erfaring er at bare de som får vedtak om uføretrygd fra NAV blir vurdert som varig uføre av Sparebank1 (min kommentar).

Forskudd på forsikringsoppgjør

Etter 12 mnd sykemelding får du 1 prosent av forsikringsbeløpet utbetalt i månedlig forskudd. Denne månedlige utbetalingen fortsetter til forsikringsbeløpet er utbetalt i sin helhet, eller til du er tilbake i jobb.

Dødsrisikoforsikring for uføre medlemmer

Du som har fylt 60 år, eller allerede er ufør har en forsikring som utbetales ved død. Forsikringssummen er den samme som for uføreforsikringen. Dette gjelder også for deg som får utbetalt forskudd på forsikringsoppgjøret. Forsikringen gjelder frem til du som medlem fyller 67 år.

Ektefelleforsikring

Forsikringen utbetales hvis din ektefelle/samboer/registrerte partner dør som følge av sykdom eller ulykke. Forsikringssummen er 5 G. Etter at du som medlem fyller 51 år reduseres forsikringssummen med 0,25 G per år. Etter at du som medlem har fylt 60 år er forsikringssummen 2,5 G.

KONE lanserer

UltraRope, nytt løftesystem for heiser

KONE Corporation, (pressemelding)

KONE, lanserer i dag et helt nytt løftesystem for high-rise/ høyhus bygg som vil sprengre grenser innen industrien og muliggjøre fremtidige løfthøyder på 1 kilometer – to ganger løfthøyden som for tiden er gjennomførbart.

KONE UltraRope™ er en helt ny teknologi for løftesystemer for heiser som fjerner ulempene ved bruk av konvensjonelle ståltau og åpner opp en ny verden av muligheter for høybyggdesign – en viktig faktor tatt i betraktning urbaniseringen som stadig bringer flere mennesker til byene.

Bestående av en kjerne av karbonfibre og et unikt høy-friksjonsbelegg, er KONE UltraRope™ ekstremt lett, noe som betyr at heisens energiforbruk i høyhus kan kuttes betydelig. Ståltauets vektreduksjon betyr en dramatisk reduksjon i heisens bevegelige masse – vekten av alt som beveger seg når en heis kjører opp eller ned, inkludert belastningen av ståltau, motvekt, heiskupeen og passasjerer. På grunn av den betydelige effekten vekten av ståltauet har på den totale vekten av heisens bevegelige masse, vil fordelene med KONE UltraRope™ øke eksponentielt når løfthøyden stiger.

KONE UltraRope™ er ekstremt sterkt og svært motstandsdyktig mot slitasje. Nedetid forårsaket av svingninger i bygningen vil reduseres da karbonfiber resonerer på en helt annen frekvens til stål og de fleste andre byggematerialer. KONE UltraRope™ har en usedvanlig lang levetid – minst det dobbelte av vanlige ståltau takket være det spesielle belegget som ikke trenger

vedlikeholdsmøring, noe som igjen vil gi ytterligere kutt i miljøbelastningen. Alt dette til sammen vil resultere i enestående miljøeffektivitet, holdbarhet og pålitelighet for fremtidens high-rise heisturer.

«Vi er stolte av å kunne presentere denne nyvinningen som vi er sikre på vil revolusjonere heisindustrien for høyhusbygg over hele verden. Fordelene med KONE UltraRope™ kontra et konvensjonelt løftesystem er mange og ubestridelige.»

sier CEO Matti Alahuhta.

KONE UltraRope™ har blitt utviklet og testet grundig både i virkelige heiser og gjennom simulatorlaboratorier ved KONEs forsknings- og utviklingsanlegg i Finland. Systemet har siden 2010 blitt testet i drift ved verdens høyeste heistest-laboratorium KONE Tytyri anlegget, som er bygget 300 meter under bakken

ved siden av en aktiv kalksteinsgruve. Egenskaper som strekkfasthet, bøyelighet, og aldri av materialet er bare noen av de egenskapene som har blitt målt her.

Urbanisering er en viktig faktor for utvikling av byer og heisindustrien. Mer enn halvparten av verdens befolkning bor allerede i urbane områder, og FN anslår at innen 2050 vil syv av hvert 10. menneske på jorden bo i byer. Å bygge oppover blir sett på som en bærekraftig urban løsning, og antallet høye bygninger som blir bygget rundt om i verden har økt raskt de siste årene. I økende grad blir høye bygninger også stadig høyere. Ifølge Council on Tall Buildings and Urban Habitat er det for tiden nesten 600 bygninger på 200 meter eller høyere under utbygging

eller planlagt bygget i løpet av de neste årene. Mens det i dag er tre bygningene i verden som topper 500-meteren, er det planer for 20 flere slike bygninger som skal bygges i årene som kommer. I tillegg er det i dag omkring 3000 bygninger i verden som kunne dra nytte av å modernisere med KONE UltraRope.

En sanddjevel byr opp til dans i den syriske flyktningleiren Zaatari i Jordan. Sanden som virvles opp er som fin mel og trenger inn overalt. Om sommeren er det tørt ørkenklima i leieren 10km fra grensa til Syria. Nå forbereder flyktningene seg nok en gang på vinteren som er i anmarsj. Rapporter fra Syria som forteller at de fleste døde var sivile gjentas altfor ofte.

Tekst og Foto: Johnny Leo Johansen

Sanddjevel

Omringet av land med konflikter i større og mindre grad ligger kongedømme Jordan som en fredelig plett for de som flykter fra borgekrigen. Jordan er et land som fra før har en stor andel flyktninger. Flyktningleiren Zataari i Jordans fjerde største «by» og er den nest største flyktningleiren i verden.

Fredsprisen

OPCW har fått fredsprisen for sitt arbeid i Syria og en diplomatisk tone er kommet til i forbindelse med bruk av kjemiske våpen i Syria. For syrerne jeg snakker med betyr det lite om de dreper med konvensjonelle eller kjemiske våpen.

Zataari

I flyktningleiren er det nå 120.000 opplyser Aoife McDonnell fra UNCHR, 20.000 til og det er fullt. Jonas Hågensen fra Leger uten grenser forteller at de nå har det hektisk i forbindelse med at de er gang med å bygge en ny leir. Landene rundt er på grensen for kapasitet for flyktninger og FN har henstilt Norge om å ta imot 1000 flyktninger. Norge har sagt at de muligens kan ta fem hundre.

Dagliglivet

I flyktningleiren er det mange som beveger seg ved den lange «hovedgaten»

hvor det er vokst frem salgsboder. Her man kan få kjøpt småting som mobiltelefoner, frukt, grønnsaker og snacks. I en av bodene er det satt opp data-maskiner hvor de unge kan spille etter skoletid. I leiren er det barnehage og helsetilbud.

Flere og flere av de som kommer nå er traumatisert etter det de har vært vitner til i Syria. Medisinsk personell har daglige runder hvor de går rundt i leiren og oppsøker de som trenger oppfølging.

I leiren har det vært utfordringer og demonstrasjoner både av politisk art og på bakgrunn av vanskeligheter som har oppstått. Stadig kjører tankbiler med vann inn og fyller de hvite vannbeholderne som er plassert mellom teltene og brakkene i det tørre klima. Det er en utfordring med kloakk, avfall og skittent vann som skal ut av leiren.

Mat, medisiner og alt som skal til for å holde leiren i gang transporteres inn. Mange aktører er med og bidrar for å

gjøre livet best mulig for de som har livet sitt på vent.

Syria

Konflikten som startet i kjølvannet av demonstrasjoner i Tunisia som spredde seg i araberverden og var opptakten til den arabiske våren, ble i Syria møtt med voldsom maktbruk mot demonstranter og eskalerte i en voldsbølge som siden har ført til borgerkrigen. Etterhvert som stridene vokste involverte også flere aktører seg.

Selv syrere som har vært i kamper forstår ikke helt det som nå skjer.

Polio

I det krigsherjede landet rammer og grusomhetene i veldig stor grad sivilbefolkningen og barna. I landet som nå ikke får opprettholdt helsetilbud og vaksineprogram har WHO bekreftet at det er flere tilfeller av polio utbrudd.

50.000 barn har ikke vaksine, den eneste måten å unngå den uhelbredelige sykdommen på er gjennom vaksine.

Rapporter om stadig flere traumatiserte mennesker på flukt, brutal vold, over 100.000 døde og et land i ruiner, står verdenssamfunnet handlingslammet på sidelinjen.

Sult

Det er flere tilfeller av flyktninger som har sultet ihjel på grensen mens de har ventet på å kunne komme seg ut av landet. Det er og rapportert om sult i Syria og det er barna som rammes først.

I flyktning leiren ser jeg mange som vandrer rundt blant oppsatte telt og de smiler opp når de møter meg. De er tross alt de heldige, de som kom seg bort fra grusomhetene.

Fra fast til forvirrende

– modernisering av telenettet

Fram til 2017 vil Telenor modernisere Norge det siste stykket fra analogt til digitalt telenett. Hva innebærer dette – og hva betyr det for overføringen av heisalarmer når tradisjonell PSTN forsvinner?

DSB (Direktoratet for Samfunnsikkerhet og Beredskap) skriver i sin rapport om teknologiskiftet at telefonitjenesten vil være IP- eller mobilbasert for kundene. Det betyr at de tradisjonelle PSTN-linjene vil forsvinne, noe Telenor også bekrefter. Det kan ikke garanteres at heisalarmer basert på PSTN vil fungere etter 2017.

Av Dag Thoresen, rådgiver Safetel

Hva skjer med heisalarmene?

Det nye fastnettet vil i hovedsak benytte IP(Internett Protokoll) telefoni, og GSM (Globalt System for Mobilkommunikasjon). Både IP og GSM er basert på lyd- eller datapakker som sendes igjennom nettet. Dette kalles et pakkesvitsjet system. DSB påpeker som svakhet at mye trafikk gir tregheter som kan føre til at trafikken nærmest detter ut. Det kan også være forsinkelser, ekko og støy i GSM nettet. Dette kan påvirke heisalarmer basert på DTMF (Dual-tone multi-frequency) som P-100 og Antenna. DTMF er pipetonene når du trykker en tast på telefonen. Protokollen kan påvirkes av forstyrrelser, feiltolkes av alarmmottaket og alarmen kommer ikke fram.

Ingen protokollgaranti fra Telenor

De tradisjonelle protokollene er utviklet for å fungere i et analogt linjesvitsjet nett. Der vil ikke støy, forsinkelser eller ekko gi samme påvirkning. I følge Stig Jostein Vattøy i Telenor finnes det ingen 3GPP (3rd Generation Partnership Project) spesifikasjon for overføring av DTMF signaler i mobilnettet. DTMF er beregnet på sentralbordtjenester og

brukerstyrte valg for innringing, og ser ut til å fungere i GSM nettet i dag. Men Vattøy og Telenor kan ikke gi noen garanti for at det vil fungere i fremtiden.

Hvor ofte fungerer dine heisalarmer?

Safetels løsning kombinerer bruk av talebåndet, dataoverføring på GPRS(General Packet Radio Service) og SMS som backup for alarmsignalet.

Dette gir en oppetid på 99,9%.

Av de ca. 15.000 alarmene som registreres hvert døgn hos selskapet kommer 5 - 10 % inn som SMS.

De fleste heisalarmer overfører en protokoll i talebåndet, og deretter åpnes toveis tale. Men hvordan skal du få over alarmen hvis talebåndet svikter? Hvor mange heisalarmer kan ligge ute uten at noen vet om det?

Fortsatt forvirret?

Etter å ha lest denne korte gjennomgangen av hva som kan skje med heisalarmer når fastnettet moderniseres, føler du deg kanskje enda mer forvirra. Og fortsatt er ikke alt avklart. Det

viktigste er å være klar over at det moderniserte fastnettet gir utfordringer.

En god huskeliste kan være:

- Kan jeg garantere at denne alarmen virker etter 2017?
- Kan jeg vite om denne telelinja virker ved strømbrydd?
- Får jeg, vaktentralen eller andre vite det hvis heisalarmen detter ut?
- Hvor høy oppetid har denne heisalarmen?

Har du lest helt hit er du et skritt nærmere å finne løsninger.

Husk at fastnettet kan legges om på en av dine heisalarmer mellom nå og 2017, vær beredt.

Kilder:
DSB 2013. Teknologiskiftet i Telenors infrastruktur: <http://www.dsb.no/no/toppmeny/Publikasjoner/2013/Rapport/Teknologiskiftet-i-Telenors-infrastruktur/>

Wikipedia.2013. Definisjoner og ord-forklaringer: <http://no.wikipedia.org/wiki/>

Slutt på fastlinjenettet

Av Martin Granseth, Heisbransjens Utdanningscenter og Dag Thoresen, rådgiver i Safetel

De fleste har sikkert fått med seg at det er slutt for fastlinjenettet i 2017. Det trodde jeg også, men tidligere i år kom jeg over en avisartikkel som sa at 31. aug 2013 stenges fastlinjenettet (PSTN/ISDN) i Modalen kommune som første ledd i nedleggelsen. Altså ca 4 år tidligere enn det jeg trodde. I samme artikkel leste jeg at Vårsetergrenda og Roterud i Lillehammer er de neste stedene de legger ned. Disse to områdene ble omtalt som pilotprosjekter. Telenor har ikke gått ut med noen offisiell plan for utfasing av fastlinjenettet. Men det jeg har funnet ut er at de planlegger å sette i gang prosessen over hele landet før utgangen av 2017, og sluttføre prosessen før utgangen av 2018. Etter det må alle telefonsystemer benytte seg av ett annet system. Telenor ser for seg at IP-telefoni og mobile løsninger er de systemene som skal ta over. Det som er litt uklart er hvilken takt det kommer til å skje, men det vel antagelig ikke ta av i stor skala før 2016.

Årsakene til nedleggelsen er ifølge Telenor: De viktigste driverne bak teknologiskiftet er:

- endrede brukerbehov som bl.a. har ført til at mange kunder velger andre løsninger enn tradisjonell fasttelefoni
- mangel på systemstøtte (kompetanse og reservedeler) for nåværende PSTN/ISDN teknologi

Antar det er punkt 2 som er hovedårsaken da man må gjøre store oppdateringer i infrastrukturen pga. gammel teknologi som ikke blir produsert lenger og da velger å gå for mer moderne løsninger.

I forbindelse med varsling sendt ut 1.nov 2012 om nedleggelsen i Roterud og Vårsetergrenda skriver Telenor dette:

Det tas forbehold om at dersom kunde-grunnlaget og/eller driftsituasjonen tilsier det, kan det i løpet av perioden bli aktuelt

å varsle en tidligere salgstopp og nedkopling med henvisning til nevnte avtaler.

Alle tilbydere med avtale på de aktuelle tjenesteområdene varsles ved dette brevet. Dette ivaretar Telenors avtalefestede varslingsplikt som er;

- 3 år for Operatørsaksess (dog jfr. som fremkommer i avtalen)
- 6 måneder for Videre salg Abonnement
- 6 måneder for Jara Bredbåndsakssess

Dette er varslingen som ikke er til slutt-kundene, men som er til de firmaene som videregir produkter som bruker fastlinjenettet. Jeg vil da anta at sluttkunden vil få disse beskjedene etterpå med kortere tidsfrister, så det kan være greit å følge med da den avtalefestede tiden mellom beskjeden gis og nedkoblingen kan være gjennomført kan ende opp med å bli kort. Hvordan dette faktisk kommer til å bli gjennomført er vanskelig å si. DSB har

laget en kritisk rapport som byr på mye interessant lesning: TEKNOLOGISKIFTET I TELENORS INFRASTRUKTUR som kan være interessant å lese, den er relativt grei å finne hvis man søker på nettet.

Ellers er resten av informasjonen fra nyhetsartikler og fra jara.no som er en av Telenors mange datterselskap.

For heismontøren og heisfirmaene blir det viktig å følge med i tiden som kommer slik at kunden har ett system som fungerer den dagen kobberledningene er borte. Det betyr jo at om en skal ha noen endringer i dag på eksisterende anlegg eller om man skal sette inn noe nytt bør en anbefale å droppe fastlinje til fordel for GSM da dette er det eneste systemet man vet kommer til å virke en stund inn i fremtiden. IP telefoni er for usikkert da det er dårlig uttestet og krever flere batterier og overvåking av disse, GSM (2G) har i hvert fall Telenor sagt at kommer til å være tilstede minst frem til 2025.

PSTN (Public Switched Telephone Network) er det vi vanligvis forbinder med fastnett. Det settes opp en linje mellom den som ringer opp og den som tar imot samtalen, og kalles derfor et linjesvitsjet nett. Når samtalen er over kobles linja ned. Dette er analog telefoni basert på kobberledning. Det har 48 volt spenning med backup hos Telenor, og kan benyttes til å drive heisalarmer.

IP-telefoni I Telenor sitt transportnett, med batteribackup, aggregater og god overvåking fungerer IP telefoni sikkert. Men DSB skriver i sin rapport at strømforsyningen er bedre i de sentrale enn de ytre delene av nettet. Dette kan skyldes at det er vanskelig å vite om alle ledd på IP linja har backup ved strømbrydd. Dermed er det vanskelig å benytte IP-telefoni til heisalarmer.

GSM Mobilnettet har blitt bygget ut, og dekker de fleste steder i landet. Men fortsatt kan det være vanskelig å finne god dekning i hele sjakta. En annen utfordring med mobiltelefoni er utfall ved strømsvikt i mastene. Dette skal sikres bedre etter stormen Dagmar og det må forutsettes minst en times backup dersom spenning på heis og mast forsvinner samtidig for å dekke forskriftskravene.

Fra Heisbransjens Utdanningscenter

Sikkerhetskurs 2013/14

Tirsdag 15.okt ble sesongens første sikkerhetskurs holdt. Det skal til sammen holdes ca. 55 kurs fra nå og frem til april neste år.

I hele perioden kommer det til å holdes 22 kurs i Oslo, mens resten av landet vil måtte basere seg på alt fra ett til

noen få kurs på hvert sted. Det vil si at det er få alternativer hvis man ikke kan møte opp.

Her må man fortsatt avklare med firmaet når man skal møte opp, men som man ser så er det ikke så mange alternativer en del steder.

Man skal også huske på at dette er ett lovpålagt kurs som man må ha minst hver 12. måned.

Kurset i år er som stort sett tidligere, vi går gjennom FSE-forskriften, hendelser og ulykker i faget og så er det ett nytt tema for i år: Mekaniske vibrasjoner.

Mekaniske vibrasjoner handler om at når man bruker håndverktøy som vibrerer så forplanter det seg i kroppen og fører til ekstra muskel- og skjelettslitasje. Dette er slitasje som man gjerne ikke merker så mye til før man har jobbet en del år, men som bygger seg opp over tid.

Kurset handler om hva som skjer når man blir utsatt for vibrasjoner, hvor lenge man kan jobbe med forskjellige type verktøy og hva man kan gjøre for å forebygge vibrasjonsskader.

Heisbransjens Utdanningscenter

2013					
Drammen	23.okt	Fredrikstad	12.nov	Sandefjord	13.nov
Stavanger	20.nov				
2014					
Bergen	15.jan	Bergen	16.jan	Trondheim	22.jan
Trondheim	23.jan	Haugesund	28.jan	Stavanger	29.jan
Stavanger	30.jan	Bergen	4.feb	Bergen	5.feb
Kristiansand	4.feb	Kristiansand	5.feb	Drammen	6.feb
Hamar	11.feb	Fredrikstad	12.feb	Sandefjord	13.feb
Mo i Rana	17.feb	Trondheim	18.feb	Trondheim	19.feb
Steinkjer	20.feb	Hamar	4.mars	Bergen	5.mars
Bergen	6.mars	Bodø	11.mars	Harstad	12.mars
Tromsø	13.mars	Ålesund	25.mars	Molde	26.mars

Nytt kurs 2013 ved Heisbransjens Utdanningscenter Brems & Fang

Denne uka (11-15 nov) holdes første pilotkurs av Brems & Fang. Elementene i kurset er som tittelen sier testing, justering og generell kunnskap om brems og fangapparater. Dette inkluderer også regulatorer. Vi bruker også tid på å se på hva standarden sier, i den anledning bruker vi litt tid på A3 tillegget som har kommet til 81-1 og 2. A3 tillegget inkluderer bl.a. stoppnøyaktighet og krav til at man skal ha utstyr som hindrer ukontrollert bevegelse når heisen står i etasjen og hverken etasjedøra eller stoldøra er lukket.

Det tredje elementet på kurset er at vi bruker 1 dag på oppdatere elektrokunnskapene våre.

Knut Volla og Trond H. Hansen har i hele høst stått på for å bygge praktiske modeller til dette kurset som deltagerne kan teste seg på. Her skal kursdeltagerne få feilsøke, teste og justere på brems, fangapparater og regulatorer. Vi har nettopp fått en girløs synkronmotor slik at vi kan dekke både nye og gamle løsninger.

Kurset som skal utvikles i 2014 kommer til å bli ett nytt og oppdatert regelverkskurs. Det er jo ikke alltid det mest populære temaet, men viktig. Hvis vi er flinke kan vi holde det aktuelt

og levende ved å bruke så mange som mulige eksempler fra det daglige liv.

Heisbransjens Utdanningscenter

Interlift 2013

I år er det 6 år siden HBU og Opphei var på interlift sist så det var på tide med en ny tur. Siden senteret bruker mer innleie og derfor involverer flere personer enn tidligere ble vi ett stort reisefølge.

Interlift er jo en heismesse hvor de som selgerkomponenter kan komme og vise frem produktene sine og forhåpentligvis få nye kunder, samt at messen satser på å ha ett faglig preg med diverse seminarer. Vår rolle er å holde oss oppdatert, samt å komme i kontakt med diverse firmaer som kan hjelpe oss med gratis/billige komponenter og nyttig dokumentasjon som er aktuelt for kursene vi holder.

Her var det flere som gjorde en god jobb, og vi har fått litt utstyr, fått kontakter som kan hjelpe oss med å utvikle oss på enkelte temaer, blitt lovet noe som ikke har kommet enda og bestilt noen heismodeller til Opphei. Det var ett Tyrkisk firma som lager heiser som hadde funnet ut at maskinene deres like gjerne kan produsere komponenter i 1:4 skala og derfor også selger modeller. Modellene ser veldig bra ut som bildene viser, og kan bli ett veldig nyttig hjelpemiddel for senteret. Her er det Opphei som er først ute, men vi skal ikke se bort fra at HBU også kommer til å bestille en slik i fremtiden da prisen var ganske så overkommelig.

Heisbransjens Utdanningscenter

Fra venstre: Erik Stenson, Roy Magnussen, Tor Sperstad, Martin Granseth, Knut Volla, Trond Haaseth Hansen og Atle Skaug som fotograf.

Tyrkisk heismodell.

Med Forbundsstyret til Spania

En gang i valgperioden skal forbundsstyret ha en reise som et ledd i forbundets internasjonale arbeid; et arbeid som bare blir viktigere og viktigere for fagbevegelsen. Denne gangen gikk turen til Spania som er en av Europas største økonomier som den økonomiske krisen har rammet lande hardt. Vi ville altså undersøke selv i samtaler med den spanske fagbevegelsen hvordan virkeligheten var for den jevne spanjol.

Turen ble vellykket både faglig og sosialt, og ble en tankevekker for oss som bare kjente problemene til spanjolene gjennom media fordi vi fikk virkelighet fortalt av spanjolene selv.

Alt for mange sitter nok med et inntrykk av at det er det offentlige og spanjolene gjennom mye svart arbeid som selv som har skapt krisen, noe som ikke er riktig. Krisen skyldes først og fremst den store spekulasjonen på eiendomsmarkedet, og hvor det ble tatt opp store lån fra europeiske banker. Lønningene var bedre enn i annen industri, noe som gjorde at ungdom nærmest ble lokket til å begynne arbeide i denne sektoren.

Da krakket kom, skulle en tro at det var spekulantene og bankene som måtte "svi" for sine hemningsløse spekulasjoner, og bankene for sin iver etter å låne ut penger til spekulantene. I stedet "kjøpte" den konservative regjeringen opp gjelden, og lot den jevne spanjol betale spekulantenes gjeld til bankene. Altså mye likt det som har skjedd i Irland, men ikke slik Hellas som hvor det var staten som tok opp svær lån. Den konservative regjeringen har gjort avtaler med EU som er hemmelige, men som sannsynlig var mer en "redningspakke" til de store europeiske bankene; ikke en hjelp til spanjolene. Konsekvensen ble at det ble satt i verk en innstrammingspolitikk som har rammet spanjolene hardt. Hovedformålet for de konservative var å få

senket lønninger og svekket arbeidsvilkårene over fra fast ansettelse til midlertidige ansettelse for å kunne gjøre det lettere å sparke folk! Dette betyr også at det er viktig for regjeringen å få bort de kollektive avtaler som fagbevegelsen har gjort, og over på at det gjøres avtaler med den enkelte arbeider på arbeidsplassen. I Spania er over 80 % av arbeidsstyrken på midlertidige kontrakter! Denne situasjonen kjøres også i norske medier og blant enkelte konservative politikere som et ledd i den såkalte friheten om å kunne jobbe så mye en vil uten at noen blander seg bort i det; fagbevegelsen er noe herk som må bekjempes. Venstre er mest ekstreme partiet på dette området!

Arbeidsløsheten i Spania er på rundt 25%, blant ungdom under 25 år er den på rundt 60%! Pensjonsalderen er 67 år, og en må ha 15 års i jobb for å komme inn i trygdeordningen og 35 år for max. utelling som er 80% av lønn. Dette betyr for eksempel at kvinner som har vært hjemmeværende ikke kan få pensjon!! Mange ungdommer leve på foreldre og besteforeldres pensjon, men regjeringen er også i ferd med å redusere denne pensjonen samtidig som korrupsjonen blant politikerne bare vokser. Det er satt i gang en storstilt privatisering av helsevesen og skoleverk. Den katolske kirke er sterkt inne i skolen, og har krevd at religionsundervisningen skal foregå midt på dagen når elevene er "våken"!

Elektrisitetsforsyningen har også et merkelig system. Det er det offentlige som

har stamnettet, mens private har nettet som går ut fra hovednettet. Du får tildelt så og så mye strøm, og får ikke reduksjon om du installerer for eksempel solcellepanel! Telenettet blir også prioritert de tettest befolkede områder, så i distriktene er det heller dårlig med tilbud! Også her blir det private næringsliv subsidiert av det offentlige på bekostning av den jevne spanjol.

Hvordan kan dette skje med et land som frem til 2008 hadde god økonomi og gode sosiale ordninger? Uansett viser dette at omveltninger kan skje raskt, mye raskere enn vi tror. Nå kan ikke Norge sammenliknes

med Spania, men velferdstaten er under stadig press også her hjemme!

Vi fikk også høre at Spania heller ikke har tatt et oppgjør med Francotiden. Riktig nok er dette noen år siden, men en mørk side ved Spanias historie som er ukjent for de fleste! Franco regimet hadde en helt klar plan om å fysisk utrydde den politiske venstresiden. Det ble opprettet 108 utryddelsesleire med støtte fra den katolske kirke! Ved hjelp av tyske og italienske bombefly vant som kjent Franco krigen. I denne tiden forsvant 114.000 personer sporløst i tillegg til dem som falt i selve krigen. I dag er det en organisasjon som har til mål å finne ut hvor alle disse er begravd, og særlig vet en at rundt de store byene er det massegraver. Problemet for disse frivillige er at myndighetene nekter å hjelpe til. EU vil heller ikke hjelpe til, for ingen vil vedkjenne seg denne udåden, samtidig som en gjør alt for å fordømme

jødernes utryddelsesleire; snakker om dobbeltmoral!

Jeg har ikke alle svarene, og de ville nok blitt forskjellig med hvem en snakket med. Økonomene sier at økonomien er på bedringens vei, men samtidig fortsetter nedskjæringene som rammer den vanlige spanjol; så hvem er på bedringens vei?

Når en fortalte spanjolene hvordan vi hadde det i Norge, lurte de svært på hvordan i huleste heiteste nordmenn kunne velge seg en regjering som var så blåblå. Kanskje skyldes det at vi vår velstand er blitt så forbannet egoistiske og navlebeskuende; jeg bare spør?

Tor Sundby
Leder kontrollkomiteen El & It Forbundet

og treffe oss på ferja til England. Gutta liker best å kjøre båt med danseband!

Vi som liker MC startet med morgenstive kropper og gladfugler i magen på turen mot Larvik men før vi hadde kommet til Tønsberg, begynte problemene. Paulsens gamle ku datt fra hverandre, plasten spruta av sykkelen på grunn av det kraftige vindtrykket. Men av tidligere erfaringer var gaffa tape blitt pakket i sekken og gamle kua til Paulsen ble nyrestaurert i gaffa farger, riktig flott var den i solskinnet til Larvik. Overfarten til Danmark blir tatt i rolig sjø med god tid til mye frokostmat. Thomas som hadde brukt de første månedene av året til å jage av julelagret som hang på siden, mente at bacon var mat for denne turen, så vi andre på båten fikk bare egg. Snuslagret til en ukes utlendighet ble fylt opp av de avhengige og vi var klare for EU.

Kanke klage på EU, varmen var slått på og asfalten var tørr og pen. Turen ned til Esbjerg gikk flytende med rask påfyll av Dansk tradisjonsmat, Bøf med kartoffler.

Vi ankom fergeleiet i god tid før avgang kl 1845 og et snev av ølslug på tunga, var å

merke. Tor og Kula hadde kommet trygt over Danmark og var nå klar for mer svingvals på båt.

Båten var ei balje men ølen smakte og senga var grei, sjøen var rolig og kvelden kom brått på litt eldre slitne MC kropper. Puta ble tatt uten testing av dansefoten.

Etter en god natt med påfølgende grei frokost og mer bacon for noen, ble ilandstiging i England tatt med friske kropper kl 1145 engelsk tid. Klokka skapte forresten noen diskusjoner, for nå var det plutselig norsk vintertid igjen og hvordan var nå det igjen, fram eller tilbake?

Grappa ble igjen delt i to, Kula og Tor skulle dra rett opp til Liverpool mens røkla ville inn til London for en matbit på den legendariske MC stedet ACE cafe. Den engelske pusen til Bacon Thomas hoppa og spratt

på et og to hjul, lykkelig av å være på hjemlige marker. Men Bacon Thomas fikk pusen under kontroll og turen inn til Ace Cafe gikk rolig på kjedelig tofelt vei.

Vi kjørte turen inn til London på GPS men klarte allikevel å rote oss inn i City og der var det kaos. Etter timer i første gir og 30 grader under hjelmen ved Tower Bridge, kom vi oss ut og fant Ace Cafe. Ace Cafe er et treff sted på Chelsea bridge for MC folk, helt tilbake til 1950 tallet. Her serveres det god mat og drikke til horder av MC folk i skinn og krom. En opplevelse for gamle MC øyne, med en liten nostalgi dråpe i kroken. Men gamle gutter tenker ikke mye over det som har vært og etter en runde med innkjøp av suvenirer gikk turen videre mot nord og Liverpool, på mer motorvei!

Pensjonisten fikk føling i front og dro opp farta mot fotballens vugge, den moderne fotballens vugge, for alle som forstår ball. Men pensjonister varer ikke evig så Paulsen tok ledelsen og dro oss opp i et tempo gutta med blålys ikke satte stor pris på. Blålysgutta satt opp skilt på taket hvor det sto "slow down bikers" og det holdt for å legge farten ned på kua til Gaffa Paulsen.

OLDHAMMERS ON TOUR

Ved snøfall og kuldegrader i landet startet praten om en tur til Isle Of Man og TT race. En tur flere OldHammers hadde snakket mye om. Fra prat til samling av mulige kandidater gikk det litt tid men tilslutt var det åtte klare. Hammers har mye heiserfaring med folk fra OHK og NHK, men vi hadde også med oss arbeidsfolk og pensjonister. Så det var en sosial storgruppe med gamle MC-gutter.

Tekst Ove Karlsen

Med 5 sengeplasser noen uker før avreise og en øy full av MC-folk lå det an til camping for noen. Vi hadde trua på at ting ville ordne seg så ferja fra Larvik til Danmark og Danmark til England ble bestilt. Ting begynte å ta form. Under snørike dager ble tohjulingene befølt med fingertupper,

olje og klut så alt skulle være klart til vårsolen kom, og gjorde svart asfalt MC klar.

Etter flere planleggingsmøter og trekning av de fem klare sengeplassene, var det en uke før avreise tid for noen av oss å kjøpe telt. Kula, Tor og jeg fikk gleden, men dagen før avreise klarte vi å få tak i tre senger i privat losji, så teltene ble hjemme.

Med veldig tidlig nybarbert mårratryner samlet vi seks av Hamers på Skøyen kl 0500 for å rekke ferja Larvik – Hirtshals kl 07, som lokket med frokostservering til oss.

Kula og Tor skulle snart stå opp fra hvitt laken og gå til rosepyntet frokost-duk på København båten, som de hadde tatt dagen før. De skulle rulle Danmark på tvers

Skilt på taket en god ide for andre med blålys.

Vi ankom Liverpool, ikke denne gangen for å tilbe den rullende ball men for å ta ferja til MC folkets mekka. Ferja som skulle gå kl 2300 var full av folk i skinn og vann-tett dress uten slips, som sank godt ned i hvilestoler for en overfart på 2,45 t. Det var godt å få sitte igjen etter en lang dag på hjul! Ferja klappa til land og et inferno av lyd fra alle mulige rare MC'er buldret i den lille båten, en sliten harley i en tunnel blir som sovemusikk. Alle ville av samtidig men med en hard Engelsk dirigering gikk avkjøringen effektivt og raskt.

Øya var mørk og noe famling ble det men alle fant sine senger og myke puter. Kl 0300 sov åtte glade gutter som gledet seg til neste dag.

Det var tidlig morgen i privat losji for noen i gruppa mens resten havna på spa hotell lenger nord. Etter at gutta i nord var ferdig med hudpleie og smøring skulle vi treffes på Snefjel, det høyeste punktet på øya. Man kan ta trikken opp til toppen men deler av gruppa var ikke klar for trikk, kun MC. Så det ble med titten på den elektriske veteranvogna. Veiene på øya ble stengt og veimarshallene kom kjørende for å se om alt var klart før løpet var i gang. Med helikopter i front var det lett å høre når de første kom og imponert ble vi av gutta som tok kurver og flater i opp mot 300 km. Vepsene fløy forbi fire ganger av seks mil med ca 17-18 minutter pr runde, da blir 24 mil tatt på ca 1 time og

15 minutter da går det fort! Det gikk to løp i 600 og 1000 kubikk denne dagen hvor Michael Dunlop vant begge klasser. Mange raske mil den dagen for de gutta som kjørte begge klassene. Vi følte en liten misunnelse.

Mellom løpene var det kvalik for sidevogn og som avslutning på en herlig dag var det batterisykler. Gutta i sidevogn jobba for penga, hoppa og spratt i sidevogna for å justere vekta, imponerende å se på i 200 km i timen. Batterisykla eller zero klassen var ikke av samme kaliber, de var trege men teknikken er imponerende å tenke på. 12 mil på flatt jern sier noe om kapasiteten selv om farten ikke var som de med bensin på tanken.

Avslutningen på dagen ble tatt med en takkerunde av pokalgutta og med stående bakhjulløft langs hele fjellsiden som er 300 m lang, selvfølgelig i 100km/t, var dagen komplett.

Etter en herlig dag i fjellheimen med mye sol var det åtte stykker med ny farge på den blanke toppen, som var sultne på mat og nye inntrykk. Turen ble tatt på veier

nesten uten biler bare full av sykler, inn til Douglass og en opplevelse i depoet. Etter litt titting og småhandling av minner gikk turen videre ned til havna for en bedre middag med kald drikke.

Sola hadde ikke gått ned ennå og gutta var klare på full mage, for mere MC kjøring. Vi ble enige om å kjøre løypa som en kosetur på kvelden. Men med sinte vepser over alt ble vi bitt av vepsen og på fjellet følte vi oss litt som gutta i racet. En fin runde ble det i kveldsol før våre veier skulle skilles. Gutta på spa skulle sikkert avslutte dagen med litt massasje mens resten fikk nøye seg med en liten konjakk.

Avreisedagen fra IOM startet ved soloppgang kl 0430 med kattevask, for å rekke ferjeinnsjekking kl 0530. Spa gutta hadde lenger kjørevei, så de fikk en fin morgentur. Ferje er nødvendig kjedelig men det er sjelden man kjører en ferje full av motorsykler som er en opplevelse i seg selv.

Som vanlig skinner sola i Liverpool, som ventet på oss med 20 grader og her tok vi farvel med Tor og Kula som skulle sette frontlykta hjemover mot gamlelandet. Dagen så ut til å gi en fin kjøretemperatur på vår vei mot Skottland. Det ble dessverre mer motorvei, mye mer motorvei noe vi ikke skulle men veien til Carlile ble besluttet som kjedelig derfor skulle den gjøres fort ferdig.

Vi hadde ikke kjørt mange minutta før kua til Gaffa Paulsen ville ha mer tape, noen hadde rørt kua på ferja. Den originale svarte kua hadde nå så mye gaffa på plasten at den var blitt en tysk politiku. Svart med hvite prikker.

Fra Carlile tar vi vestover mot Dumfries og Crocketford hvor det ble ute lunch i solskinn. Vi skulle forbi Glasgow denne dagen men først bar det inn i Galloway Forest Park, et godt sted for to hjul men ikke nok svinger for litt eldre MC gutter. Grovern sovnet nesten på sykkel etter den gode lunsj i solen så vi måtte stoppe og luften litt! Må spise mer bacon mente Bacon Thomas, det holder en våken.

Ved Ayr tok vi opp mot Glasgow, som vi bare passerte uten bilder. Videre opp mot Loch Lomond hvor vi tok kvelden i Alexandria, en koselig liten elveby hvor vi tok inn på B&B. Vi måtte skille oss og arbeidera ble liggende på østia av elva mens de gamle og ledelsen ble på vestkanten.

Men vi skulle treffes midt i mellom for litt kveldsøl og mimring over dagene som var gått. Det ble etter hvert mye gjesping i den leder gruppa, for mye frisk luft for kontorfolket medførte putetreff ved midnatt for gruppa.

Neste dagen skulle startes med en litt sen kl 09 frokost, de gamle begynte å merke mye kjøring, sene kvelder og tidlig hanesang. Thomas startet morran med masing om luft i dekk, men vi var ikke sikre på om det er den engelske kua som slapp seg eller om Thomas var litt for ivrig på egg og bacon fatene. Når man og sykkel hadde fått påfyll bar det ut på veien mot sjøormen Nessi. En anbefalt vei mot Inverness er A82 som tok oss igjennom nasjonalparker og ga oss det vi ønsket, dårlig bilvei men herlig motorsykel vei. Turen ga et variert landskap, fra høylands fjell til svinger i vannkanten. Loch Ness ble passert med tre bilder og en kaffekopp, pluss kake igjen til de eldste, før veien gikk videre til Inverness. En fin by som vi ikke hadde tid til å se på men en skvett inn på sykkel og en svett ut av gutta ble det før vi dro inn i ny nasjonalpark, Cairngorms.

Det ble noen herlige timer på MC veier før fant vi et gammelt og slitt hotell, med god mat og øl som passet oss bra. Klokka går fort med mye moro og middagen kl 20 skulle brukes til en lokal forret, kalt Haggis. Haggis som er kvernet fåremage var meget god og kan anbefales. Under middagen ble det planlegging av neste dag og hvor det store spørsmålet var om man skulle drikke på prøvesmakingen av whisky eller bare spytte ut. Enkelte mente vi ikke kunne spytte ut, når vi måtte betale for å komme inn, da skulle alt ned! Vi hadde to dager og 70 mil igjen før ferja til Danmark så om det blir spytt eller svelg av whisky fikk tempoet neste dag vise. Vi avsluttet dagen med noen meget gode øltyper i baren som påførte de eldste i gruppa trøt-tetrynevirus men de satt rolig for å følge ungdommen opp ved midnatt. Usikkerheten sprer seg om antall mil men anslått nå til ca 215 mil fra Oslo.

Dagen etter starter kl 0700 med klok-kelyder og frokost kl 08 som gikk ned med mer planlegging over nok en tallerken med loff og bacon for noen.

Ute var det blå himmel med litt softis på som ga litt skygge for den gule varme sola.

Gaffa Paulsen som hadde oppført seg bra til nå, la seg først fra Braemar. Vi kjørte ut på A93 som ga oss herlige kurver og landskap en kan se på tv. Inn i grønne tunneler laget av kjempetrær til høylandet og ned igjen langs elver. Timene gikk fort og vi nærmet whisky land men først måtte vi se et lite slott.

De eldste trengte bare en pause, for vi hadde kjørt forbi mange store og fine slott tidligere på dagen.

Etter noen bilder og en kaffekopp, igjen, ble neste stopp Glenturret Distillery & The Famous Grouse Experience hvor smak eller spytt skulle avgjøres.

Kl var bare halv to på formiddagen og avgjørelsen ble hard for enkelte. Spytting medførte at noen i gruppa gikk i furte-modus på omvisningen men med smak på tunga og flaske i posen var humøret på topp igjen. Stedet kan anbefales for god mat og fyldig drikke og en lærerik runde på hvordan det hellige brune vannet omdannes til god underholdning. Vi hadde det bra nå og noen falt ned i kossemodus men de ble fort vekket opp av Gaffa Paulsen, som ville ha flere mil på to hjul. På veien igjen ble det oppdaget metall i dekket på BMW og vi fikk en liten brems i gruppa men etter noen km kjørte vi rett på et dekkverksted hvor nye dekk ble lagt på.

Nok og riktig gummi er viktig på tur! Veien videre var som tidligere på dagen, bare herlig med kurver en kan drømme om. Vi ankom Jedburgh sent og byen var fylt opp med turister som hadde tatt alle sengene i byen. Hotellene ville hjelpe men vi måtte kjøre videre uten pute, mot Newcastle og passerte grensesteinen mellom Skottland og England med noen bilder i kveldsol. Gaffa Paulsen var sulten og tørst så to bilder var mer enn nok. Etter en halvtime på hjula fikk vi sengeplass på et hotell i de engelske heiene. Klokka var passert 2200 men hotellet åpnet kjøkkenet for full servering med påfølgende dessertvane som var brunt med skum på toppen. Går det an å ha det så godt!!

Ole Lukkøye kom litt over midnatt til en gjeng som var mett av naturinntrykk og fantastiske veier for to hjul. Det ble kvelden kl 01 i engelsk høylandet på A68

Øynene ville ha bort lokene kl 07 denne dagen av gammel vane og med litt vann og pudder var vi klar for dagen. Utafor gardenene var det nok en himmelblå dag men nå var det uten softistopper på, bare blått bak den gule osten. Frokosten var satt til kl 08 av GaffaPaulsen og BaconThomas som hadde gått vrang etter alt for mange tidlige frokoster. Gutta hadde nå delt rom i en uke og skapt seg noen morgenvaner som måtte gjøres. Pensjonisten og vi andre var til frokost 0700

mens GaffaPaulsen og BaconThomas kom 0830, gutta smilte og humøret var på topp når de kom! Sikkert kost seg litt ekstra.

Litt planlegging av rute før vi satte retning videre sør på A68 mot Darlington, en herlig vei på det engelske bondelandet. Fra Dalington kjørte vi inn i North York National Park på lokale småveier ned til A120 som vi tok ut mot Scarborough. Før Scarborough tok vi opp mot Goathland eller Aidensfield som vi kjenner det, hvor det ble lunsj på Goathland pub. Etter titting på tog og bilverksted var vi klare for veien videre ut mot kysten og Robbin Hud Bay som er en gammel smuglerby.

Etter bilder og is til Bacon Thomas og Govern bar det ut på veien igjen, ned langs kysten til Kingston. Nå var blitt ettermiddag og vi manglet mange mil denne dagen for å slippe mye kjøring siste dag ned til ferja. Men vi skulle ikke ha mere motorvei bare svingete og morsomme veier i det engelske bondelandet og trafikken økte jo lenger sør vi kom. Byene ble større å nå kom det også trafikklys og tiden gikk! På brua over River Humber ved Kingston blåste det så mye at vi frøys på øra og sykkelen måtte legges sideveis for å komme over. Vi kjørte videre mot Louth på A16 og klokka nærmet seg 2000 men GaffaPaulsen hadde som mål å komme ned til byen Bosten før det ble kvelden.

Tempraturen ute ved kysten sank til 12 grader og Gaffa Paulsen økte hastigheten og vi uten moderne oppvarming på sykla begynte å bli kalde. Bosten til syne som er en by hvor man kan kjøre kanalbåt i slusesystem, veldig koselig sted hvor vi fant en B&B inntil elva som ønsket bikers velkommen. Gutta var sultne og det ble en kvikk omlegging av tøy før vi gikk ned i puben. I puben var det quiz med lokale folk, noe som ikke passet oss med begrenset kunnskap.

Vi tok heller turen inn i byen hvor Gaffa Paulsen nektet å spise med hvit duk, derfor ble det china restaurant med rød duk. Et godt måltid ble avsluttet på puben, til lokalet fikk dårlig med strøm og startet med blinking.

Dagen våknet kl 07 på Kings Arms med grått dekke på himmelen men det regnet ikke. Det var bare typisk engelsk, grått og trist. Dette var siste dagen på øya så Bacon Thomas tok en dobbel porsjon som avskjed, for hjemme skulle det bare bli havrekli og sunkost. Grovørn snakket stadig om de hjemme i Nittedal så hjemlengselen var tydelig nå for flere. Veien ned

til Harwitch gikk på tofelts veier, utenom Peterborough og gjennom Bury St. Edmunds ut til kysten. Vi kom tidlig til Harwitch og lunch med mye hvile før ferja skulle gå 1745. Dette var slutten på meningen med denne turen og nå ventet 90 mil på motorvei når båten la til kai i Danmark.

Det ble frokost kl 09 i blikkbalja fra England, med mange andre MC folk som kom fra øya. Som vanlig ble det litt planlegging av dagens rute, gruppa hadde tidligere vært delt av valget mellom å kjøre 90 mil til Oslo eller 60 mil til Hirtshals og båt. Men etter mye værmelding ble gruppa enige om å kjøre, siden vi var på MC tur som Gaffa Paulsen sa. Planen for ferden var å kjøre i ca to timer intervaller med en hastighet på rundt 120- 130 km/t men pensjonisten som tidligere i uka hadde klaget over kroppen mente dette ikke var bra nok. Han mente 3 timer intervaller var passe men sammen skulle vi kjøre.

Det ble med planen, pensjonisten vrei gasshåndtaket i bånd og dro fra gruppa langt over avtalt hastighet. Gamlekua til Gaffa Paulsen fikk problemer med pusten dette tempoet, den hakket og hostet før den stoppet. Pensjonisten brukte i speila i front og gruppa var dermed delt i to. Bacon Thomas og Morten stoppet med Gaffa for å hjelpe til. Bacon Thomas som kan ligne litt på Ludvig kom bort i noen slanger og gamlekua sang som på vårslep-pet og baktroppen kom seg hjem til Oslo i samlet følge to timer etter pensjonisten.

Det ble en fantastisk tur med mange inntrykk og opplevelser men det er en stor øy og man kan ikke rekke alt. Vi tok en tur med mange mil ca 450 mil over en kort tid, en kjøretur på sykkel med noen valgte opplevelser som passet oss. En øy man bør krysse av på «har gjort» om man kjører MC. En stor takk til gruppa som gjorde denne turen fantastisk med herlige minner i vintermørke.

Ove

Bilde fra seminar om overvåking, ekspertpanel aug 2013.

Seminar for overvåking av ansatte

Senter for Rettsinformatikk og Fafo har på oppdrag for LO og fire forbund, deriblant EL og IT forbundet gjennomført et forskningsprosjekt som belyser ulike sider ved bruk av ny teknologi for å overvåke og kontrollere arbeidstakere som har arbeidet sitt utenfor fast arbeidssted. Dette er den hittil mest omfattende forskningen om temaet, det ble i den anledning avholdt en konferanse om temaet 28. august 2013.

Tekst og Foto Tor-Erik Lundberg

Det gjennomslitlige arbeidslivet

Tommy Tranvik som er forsker ved Senter for rettsinformatikk har utarbeidet rapporten «Det gjennomslitlige arbeidslivet» som tar for seg erfaringer med feltteknologi i utvalgte yrker, deriblant i elektrobransjen og heismontøryrket. Rapporten konkluderer med at arbeidslivet er i ferd med å bli mer gjennomslitlig. Med det menes at arbeidsgiverne i økende grad tar i bruk

elektronisk utstyr og systemer som gjør det mulig å observere, kontrollere og styre ansatte når de oppholder seg utenfor arbeidsgivers fysiske kontroll. Utviklingen skaper nye utfordringer og usikkerhet for partene når det gjelder hvor grensen mellom legitim kontroll og problematisk overvåking skal trekkes.

Med feltteknologi menes alle tekniske hjelpemidler som muliggjør elektronisk registrering og tilgjengeliggjøring av opplysninger om ansatte utenfor fast

arbeidssted. De mest vanlige formene for feltteknologi er elektroniske kjøreboker, flåtestyringssystemer, håndholdte dataenheter (smarttelefoner, PDA, bærbar PC osv.), strekodesystemer, ulike typer sensorer, radiofrekvensidentifisering (RFID) og digitale fartsskrivere.

Tilbudet av kommersielt tilgjengelig feltteknologi har vokst betydelig i løpet av de siste seks-åtte årene. Dette har ført til at det er blitt billigere for

arbeidsgivere å gjøre ansatte til gjenstand for elektronisk kontroll. En annen grunn til økningen er pågående leverandører av feltteknologi som hevder at elektronisk toveiskommunikasjon mellom ansatte i felten og ledere på kontoret er avgjørende for at bedriften skal kunne styrke sin produktivitet og effektivitet.

Formål

Bedriftenes viktigste begrunnelse for innføring av feltteknologi er rasjonalisering og effektivisering av driften, bedre dokumentasjon av arbeidsutførelsen, økt personell sikkerhet og bedre etterlevelse av regulatoriske krav. Formål som kan vurderes som legitime, men det er arbeidsgivers håndtering av disse opplysningene som er registrert ved hjelp av feltteknologi som er det problematiske.

Misbruk av informasjon

Rapporten viser at mange tillitsvalgte rapporterte at innføring av feltteknologi førte til at de ansatte opplevde seg overvåket. Det er blitt nevnt relativt mange eksempler på misbruk av opplysninger om ansatte fra ledelsens side, særlig at opplysningene hadde blitt brukt til andre formål enn hva som var avtalt eller virksomheten hadde informert om. Opplevd overvåking og rapporter om misbruk av opplysninger var mer utbredt i virksomheter hvor satellittposisjonering og sporing ble hyppig brukt enn i virksomheter hvor håndholdt dataenheter var den primære formen for feltteknologi.

Misbruk er vanskelig å dokumentere. Med unntak av noen få virksomheter, ble feltteknologi innført og opplysninger om ansatte behandlet uten samtykke fra de ansatte, men med henvisning til arbeidsgivers styringsrett. De ansattes kontroll med bruken av egne opplysninger var relativt liten, spesielt etter at opplysningene var overført til arbeidsgiverens datasystemer. I enkelte bransjer førte innføring av feltteknologi til større grad av tredjepartskontroll, det vil si at andre enn arbeidsgiver registrerte eller hadde tilgang til opplysninger om de ansatte. Som for eksempel viktige kunder eller oppdragsgivere kunne kreve tilgang på

opplysningene om utført arbeid for å sjekke om at arbeidet var gjort i henhold til kontrakten.

Argumenter mot innføring av feltteknologi

Det viktigste argumentet mot innføring av feltteknologi knyttet seg til overvåking og nettopp muligheten for misbruk av opplysninger om de ansatte.

Det er blitt hevdet at arbeidsgiverne styrket sin maktposisjon vis-a-vis arbeidstakerne, og at tilliten mellom ledere og ansatte kunne bli mindre. Dette kan føre til et dårligere arbeidsmiljø, høyere konfliktnivå, svekket tillit og mindre selvstendighet i arbeidsdagen.

Mange vil også kunne oppleve det som en krenkelse av personvernet dersom man til enhver tid er synlig for andre.

I elektrobransjen, og særlig i heisbransjen så jobbes det mye med service og reparasjoner. Vi organiserer mye av arbeidsdagen vår selv uten særlig innblanding fra avdelingsleder eller ansatte på kontoret. Det er lagt opp til mye selvstendighet og en gjensidig tillit mellom montør, kunde og egen bedrift. Montøren vil kunne miste noe av sin egen selvstendighet dersom han til enhver tid blir styrt av ledelsen ved kontoret via feltteknologi.

Stortingspresident Michael Michael Tetzschner (Høyre) som satt i panelet utalte at han ikke ønsket seg et ytre styrt samfunn. Men et indre styrt samfunn som var basert på tillit og moral til hver enkelt uten behov for overvåking. Men han utalte samtidig at han var for bedriftens styringsrett til selv å kunne bestemme over egen bedrift.

Positive og negative effekter ved innføring av feltteknologi

Det teknologiske utviklingen går fort, mulighetene er mange og flere bruker denne teknologien som et svært nyttig hjelpemiddel både i privat og jobbsam-

menheng. Rapporten viser at enkelte tillitsvalgte og verneombud mente at elektronisk kjørebok og flåtestyring hadde noen positive virkninger. Her ble det pekt på økt personellsikkerhet, lettere å lokalisere ved nødsituasjoner, større trygghet for riktig dokumentasjon av kjøring med firmabil og bedre dokumentasjon på utført arbeid dersom det kom klager fra kunder. Det store flertallet mente imidlertid at fordelene ikke kunne oppveie for ulempene.

Ulempene inkluderte i første rekke ubehaget ved å bli overvåket av arbeidsgiver, en følelse av at arbeidsgiver ikke hadde tillit til de ansatte, frykt for at opplysninger kunne bli misbrukt til ugunst for den enkelte og bekymringer for autonomien (selvstyre) og selvstendighet til de ansatte blir mindre.

Hvordan skal vi beskytte oss mot misbruk?

LO-sekretær Peggy Hansen Følsvik sa at LO ikke er motstander av ny teknologi men at skyggesidene må belyses. Teknologien blir mer tilgjengelig, bedre og billigere. Hvordan skal informasjonen brukes og lagres for å unngå misbruk? Det er for lite kunnskap om løsninger og håndtering av personopplysninger. Stein Gulbrandsen i Fellesforbundet sa at den teknologiske utviklingen er så rask at vi streber med å henge etter med lovgivninger og avtaler. Her må tillitsvalgte og verneombud få mer kompetanse om bruk og lovgivning.

Dersom en del av en bransje sier ja til bruk av teknologi og en annen sier nei så kan det bli sett på som en konkurransevridning. Det er kanskje derfor fornuftig å få dette inn i en tariffavtale slik at det vil omfatte hele bransjen.

Professor Dag Wiese Schartum fra Senter for rettsinformatikk sa at lovgivningen i Personopplysningsloven (POL) og Arbeidsmiljøvernloven (AML) må ses i sammenheng.

Personvern gjelder den enkeltes rett til privatliv, herunder rett til selvbestemmelse og beskyttelse av opplysninger om egen person. Arbeidsmiljø gjelder beskyttelse av arbeidstakere for bl.a. å

gi trygghet mot psykiske skadevirkninger og sikre «velferdsmessig standard som til enhver tid er i samsvar med den teknologiske og sosiale utviklingen i samfunnet, jf. § 1-1 a i Arbeidsmiljøvernloven.

Personopplysningslov er for kompleks, skjønsmessig og vanskelig å forstå. Sammenhengen mellom Arbeidsmiljøvernloven kan på flere punkter bli langt bedre. Det er kun gjort et minimumsarbeid med lovgivningen i Arbeidsmiljøvernloven kap 9. Han mente at av forbedringer så måtte det bl.a. lovfestes rett til at ansatte hadde direkte tilgang til opplysninger om dem selv uten begjæring, det må være en begrenset tilgang for arbeidsgiver til opplysningene, begrense hvor detaljerte opplysninger arbeidsgiver trenger. Han mente at lokal avtaler i liten grad hadde henvisning til lovverket. Avtaler

kanne brukes for å utfylle og avklare tvil som loven etterlater seg.

Direktør i Datatilsynet Bjørn Erik Thon, som også satt i panelet, sier at regelverket henger etter teknologien. Vi lever helt i starten av den teknologiske utviklingen. Det finnes i dag mer enn 10 000 000 enheter som kommuniserer med hverandre. Datatilsynet får hvert år inn 8-9000 henvendelser som går på spørsmål rundt overvåking, og det er en stor økning det siste året.

Henvendelsene går ofte på bruk av GPS og kamera da dette er blitt mye billigere. Han sier at det er svært alvorlig at dette innføres «over hodet» på de ansatte. De ser også en økning i tendensen med at tredje person får tilgang til opplysningene.

På spørsmål fra salen på hvordan man skal forholde seg til personopplysninger

som går vi en server i utlandet så er ikke dette helt avklart. Bjørn Erik Thon henviste til en sak i fjor hvor en leverandør av røntgenutstyr i USA hentet ut personsensitive opplysninger om pasientene som ledd i overvåking av utstyr som brukes til CT, MR og angiografi. Han sa at man ikke kan overføre personopplysninger til tredjeperson i utlandet.

Lese mer?

På nettsiden www.faf.no kan du hent ut rapport «Kontroll med arbeidstakere utenfor fast arbeidsted». På nettsiden www.complexserien.net kan du lese mer om og bestille Tommy Tranvik «Det gjennomsløkte arbeidslivet» og Dag Wiese Scharthum «Rettslige aspekter ved feltteknologi i arbeidslivet».

Fra sjakta

Navn: Alexander Udnes Jordnes

Alder: 23 år

Firma: Reber Schindler

Bosted: Brobek, Oslo

Stilling: Heismontør

Verv: Studietillitsvalgt i Reber klubben Oslo.

Tekst og foto Håvard Hanslien

Denne gangen har vi tatt en prat med heismontør Alexander Udnes Jordnes som jobber i Reber Schindler Oslo. Alex er en sprek kar som alltid driver med noe på fritiden, om det er boksing, klatring, fjellturer eller andre ting.

Hvordan havnet du i heisfaget?

Faren min er heismontør og han inspirerte meg til å starte i heisfaget. Etter noen utplasseringer hos Schindler fortsatte jeg å jobbe her.

Trives du i faget?

Ja, det gjør jeg.

Hva jobber du helst med montasje eller service?

Jeg jobber helst med montasje, da har jeg et fast oppmøte sted. Det har også med stoltheten å gjøre, når jeg tar en heis kan jeg si 'denne har jeg laget'.

Har du noen verv i klubb eller forening?

Ja, sitter som studietillitsvalgt i Reber klubben der jeg organiserer fester og turer for gutta. Det er jo gøy å kunne spre litt glede i hverdagen.

Hva synes du om saken som pågår?

Det er en alvorlig sak, heislederenes syn er noe som kan få store konsekvenser for framtiden til faget vårt. Dette er en av de viktigste sakene i heismontørens historie og vi kan ikke tape denne.

Du var med å organisere årets heiscup, hvordan var det?

Veldig gøy, jeg koste meg med dette. Vi startet tidlig og hadde en god følelse av at alt var i orden før vi dro til Dublin. Vi møtte på en del problemer i løpet av turen men alt løste seg etter hvert.

Hvordan kom dere fram til bankettens underholdning?

Vi ville ha noe som var typisk irsk og med høy kvalitet. Folk drar vanligvis videre etter premieutdelingen, tanken var å få folk til å sitte lengre. Vi har fått mye positiv tilbakemelding og det er alltid moro å få ros.

Hva gjør du på fritiden?

Hverdager består som regel av trening, men ellers er jeg mye ute i naturen. I vinterhalvåret er det toppturer med snowboardet på ryggen og på sommeren er jeg mye ute i skogen på langturer med kompiser.

Noen store planer for denne sesongen?

Ja, det blir to uker med toppturer i Lofoten og Larvik. Nærmere sommeren skal jeg og en kompis gå Hardangervidda på langs.

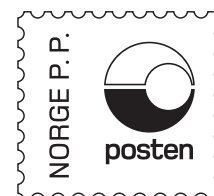
Heismontøren

For nyheter følger du med på Heis.no

Foreninga på twitter @HMFagforening

Ønsker du å bidra med stoff til fagforeningsbladet send mail til redaksjonen@heis.no eller nettsiden Heis.no mail hjemmesiden@heis.no eller ta kontakt med foreningas sekretær Bjørn Tore Egeberg eller redaktør Johnny Leo Johansen.

Er det noe som skjer? Tips oss

Verv i Heismontørenes Fagforening per 18.11.13

Verv	Periode	Navn	Mobiltlf	E-post
STYRE				
Leder	12 - 14	Per Arne J. Salo	918 53 408	per.arne.salo@heis.no
Nestleder	13 - 15	Markus Hansen	469 13 040	markus.hansen87@gmail.com
Sekretær	12 - 14	Vidar Holm	970 62 663	vidar.holm@heis.no
Kasserer	13 - 14	Jan-Erik Balstad	959 86 213	kasserer@heis.no
Studieleder	12 - 14	David Coron-Andersen	480 06 131	david.andersen@heis.no
1. Styremedlem	13 - 15	Steffen Yttervik	932 21 959	steffen@teamstac.no
2. Styremedlem	13 - 15	Thomas Skoglund	922 30 888	thomas.skoglund@otisklubben.no
3. Styremedlem	12 - 14	Bård Navrud	905 57 919	baard.navrud@heis.no
4. Styremedlem	13 - 15	Jan Bregenov	480 76 840	bregenov@yahoo.no
5. Styremedlem	12 - 14	Espen Milli	902 07 501	espen.milli@heis.no
6. Styremedlem	13 - 15	Tor Moen	909 16 330	tor.moen@heis.no
Lærlingrep.	13 - 15	Sebastian Sand	948 97 992	basse93@hotmail.com
1. Distriktsrep.	12 - 14	Christian Mæland	959 86 237	christianmaeland@hotmail.com
2. Distriktsrep.	12 - 14	Vidar Nordtvedt	907 45 270	radividar@hotmail.com
3. Distriktsrep.	13 - 14	Jørn Inge Tvedt	480 34 198	jit81bergen@gmail.com
4. Distriktsrep.	12 - 14	Tom Kristian Hetland	959 86 156	tohetlan@bbnett.no
Andre oppgaver				
Akkordkontrollør	13 - 15	Fritjof Johansson	915 88 420	fritjof1809@hotmail.com
HMS-ansvarlig	12 - 14	Morten Sandaas	930 51 340	pemsand@online.no
Lærlingsansvarlig	13 - 15	Ingrid Overholt		ingridoverholt@hotmail.com
Redaktør/nettansvar	13 - 15	Johnny Leo Johansen	913 01 403	hjemmesida@heis.no
Redaksjonsmedlem	13 - 15	Olle Andersson	479 02 402	bengt.olof.andersson@gmail.com
Redaksjonsmedlem	13 - 15	Tor Erik Lundberg	951 91 560	torerl@online.no
Studieutvalg	12 - 14	Jan Kristoffersen	454 58 009	jankristo@hotmail.com
Studieutvalg	12 - 14	Even Thorstad	951 91 570	even_thorstad@hotmail.com
Studieutvalg	12 - 14	Fritjof Johansson	915 88 420	fritjof1809@hotmail.com
Kontrollkomitè	12 - 14	Dan Terje Rønning	905 77 667	danterje@gmail.com
Kontrollkomitè	13 - 15	Fritjof Johansson	915 88 420	fritjof1809@hotmail.com
Sekretær	-	Bjørn Tore Egeberg		bjorn.tore@heis.no
Landsstyreprerrepresentant	-	Terje Skog	908 77 069	terje@elogitoo.no
Avdelinger				
Bergen	13 - 15	Steinar Johansen	480 34 229	stahlklubben@hotmail.com
Drammen	12 - 14	Tommy Hansen	911 14 906	tommy_husaberg@hotmail.com
Hedmark/Oppland	11 - 13	Tom Kristian Hetland	994 15 603	tohetlan@bbnett.no
Agder	11 - 13	Tor Helge Reber	915 63 130	threber@frisurf.no
Møre og Romsdal	12 - 14	Erlend Andberg	911 51 662	erlend.a@hotmail.com
Nord-Norge	12 - 14	Jan Wahlgren	951 91 583	jab-wa@online.no
Oslo	12 - 14	Per Arne Jensen Salo	918 53 408	per.arne.salo@heis.no
Stavanger	13 - 15	Christian Mæland	959 86 237	christianmaeland@hotmail.com
Trondheim	11 - 13	Edmund Berget og Vidar Nordtvedt		radividar@hotmail.com
Vestfold/Telemark	12 - 14	Sondre Tjønneng	913 97 756	sondre.tjonneng@kone.com
Østfold	11 - 13	Frank Sig Hansen	932 05 222	frank.sig.hansen@hotmail.com
Klubber				
Otis	Hovedtill.	Thomas Skoglund	922 30 888	thomas.skoglund@otisklubben.no
Otis	Oslo	Tommy Rønning	901 11 690	tommy.ronning@otisklubben.no
Euroheis	Oslo	Kjetil Frydenlund	959 82 337	frydenlund83@hotmail.com
Kone	Norge	Bård Navrud	905 57 919	baard.navrud@heis.no
Melbye	Oslo	Jan Bregenov	480 76 840	bregenov@yahoo.no
Reber Schindler	Hovedtill.	Terje Skog	908 77 069	terje@elogitoo.no
Reber Schindler	Oslo	Morten Sandaas	930 51 340	pemsand@online.no
Stahl	Oslo	Espen Milli	902 07 501	espen.milli@heis.no
Stahl	Bergen	Steinar Johansen	480 34 229	stahlklubben@hotmail.com
Thyssen	Hovedtill.	Vidar Holm	970 62 663	vidar.holm@heis.no
Thyssen Bergen	Bergen	Anders Nesse	959 86 259	anders.nesse@hotmail.com
Ing Stein Knutsen	Bergen	Lars Vidar Tveit	482 85 172	lvtveit@hotmail.com
Ribe	Oslo	Bjørn Vole-Gundersen	957 98 987	bjorn.ribeheis@gmail.com
Heis-Tek	Bergen	Terje Fjeldstad	966 25 389	
Heis-Tek	Tromsø	Hans Ottar Olsen		
Uniheis	Oslo	Patrick Simonsen	982 30 875	patrick@uniheis.no
Avdeling			Telefaks	E-post
Oslo	Adresse	Schweigaardsgt 34 f, 0191 Oslo	22 17 45 53	foreninga@heis.no
Bergen		Kalfarv. 71, 5018 Bergen		bergen@heis.no
Trondheim		Nygaardsvoldheimen, Smistad		trondheim@heis.no
Stavanger		Lagårdsvei 124, 4011 Stavanger		christianmaeland@hotmail.com